ŠVP Rožnovské lesní mateřské školy z.s.

ŠVP byl vypracován na základě podkladů Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, jež vychází z požadavků, které jsou ukotveny v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR. Vychází ze specifik lesních mateřských škol a čerpá inspiraci z alternativních pedagogických a psychologických směrů (např. intuitivní a prožitkové pedagogiky, waldorfské pedagogiky, Montessori pedagogiky, Výchovy bez poražených, Respektovat a být respektován).

1. Identifikační údaje o mateřské škole, charakteristika školy
   - 1.1. Identifikační údaje
   - 1.2. Charakteristika školy
   - 1.3. Podmínky a organizace vzdělávání
     - 1.3.1. Zázemí
     - 1.3.2. Provoz, kapacita
     - 1.3.3. Personální zajištění
     - 1.3.4. Komunitní způsob fungování
     - 1.3.5. Životospráva a stravování
2. Vzdělávání
   - 2.1. Vzdělávací obsah a jeho zdroje
   - 2.2. Klíčové kompetence
3. Vzdělávací program (Integrované bloky)
   - 3.1. Adaptace
     - 3.1.1. Dítě a jeho tělo
     - 3.1.2. Dítě a jeho psychika
       - 3.1.2.1. Jazyk a řeč
       - 3.1.2.2. Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace
       - 3.1.2.3. Sebepojetí, city, vůle
     - 3.1.3. Dítě a ten druhý
     - 3.1.4. Dítě a společnost
     - 3.1.5. Dítě a svět
   - 3.2. Podzim
     - 3.2.1. Dítě a jeho tělo
     - 3.2.2. Dítě a jeho psychika

3.2.2.1. Jazyk a řeč

3.2.2.2. Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

3.2.2.3. Sebepojetí, city, vůle

3.2.3. Dítě a ten druhý

3.2.4. Dítě a společnost

3.2.5. Dítě a svět

3.3. Advent

3.3.1. Dítě a jeho tělo

3.3.2. Dítě a jeho psychika

3.3.2.1. Jazyk a řeč

3.3.2.2. Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

3.3.2.3. Sebepojetí, city, vůle

3.3.3. Dítě a ten druhý

3.3.4. Dítě a společnost

3.3.5. Dítě a svět

3.4. Zima

3.4.1. Dítě a jeho tělo

3.4.2. Dítě a jeho psychika

3.4.2.1. Jazyk a řeč

3.4.2.2. Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

3.4.2.3. Sebepojetí, city, vůle

3.4.3. Dítě a ten druhý

3.4.4. Dítě a společnost

3.4.5. Dítě a svět

3.5. Jaro

3.5.1. Dítě a jeho tělo

3.5.2. Dítě a jeho psychika

3.5.2.1. Jazyk a řeč

3.5.2.2. Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

3.5.2.3. Sebepojetí, city, vůle
3.5.3. Dítě a ten druhý
3.5.4. Dítě a společnost
3.5.5. Dítě a svět
3.6. Bude léto
3.6.1. Dítě a jeho tělo
3.6.2. Dítě a jeho psychika
3.6.2.1. Jazyk a řeč
3.6.2.2. Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace
3.6.2.3. Sebepojetí, city, vůle
3.6.3. Dítě a ten druhý
3.6.4. Dítě a společnost
3.6.5. Dítě a svět
4. Evaluace

1. Identifikační údaje o mateřské škole, charakteristika školy

1.1. Identifikační údaje

Název: Rožnovská lesní mateřská škola z.s.

Sídlo: Horní Dráhy 2761, Rožnov pod Radhoštěm, 756 61

Zřizovatel: Rožnovská lesní mateřská škola z.s.

Právní forma: zapsaný spolek

IČO: 05155088

Webové stránky: www.lsroznov.cz

Kapacita: 24 dětí na den

ŠVP vypracoval pedagogický a koordinační tým, byl přijat 2.3.2023

Charakteristika školy

Rožnovská lesní mateřská škola z.s. (dále jen Rožnovská LMŠ) se nachází na kopci Kozinec na místě nazvaném Výsluní. Tvoří ho velký zatravněný pozemek s přírodní loukou, na kterém se nachází sad, zahrádka, zastřešená stodola s pískem, jurta, uzamykatelné zázemí, ohniště, tvořivé koutky, sociální zázemí, tekoucí voda. Pozemek se nachází v těsné blízkosti lesa, který děti ke svému pobytu hojně využívají.

Kapacita Rožnovské LMŠ je 24 dětí na den, je určena pro děti od 2,5 do 7 let. Vychází a inspiruje se přírodní pedagogikou, která má tradici v Německu; přejímá některé prvky waldorfské, Montessori a intuitivní pedagogiky.

Rožnovská LMŠ zahájila svou činnost v r. 2010 pod názvem Lesní školka Na Kozinci, v roce 2016 pokračovala jako Lesní školka Rožnov a v roce 2018 vstoupila do rejstříku školských zařízení MŠMT jako Rožnovská lesní mateřská škola z.s.

1.2. Podmínky a organizace vzdělávání

1.2.1. Zázemí

Zázemí Rožnovské LMŠ je dostupné pěšky (cca 10 min od městského parkoviště u polyfunkčního domu Bečva, z druhé strany 5 min od koliby Kordulka). Cesta k zázemí vede lesem a není bezbariérová.

Vzdělávání a výchova dětí probíhá ve volné přírodě. Větší část dne tráví děti v lese, kde procházejí pravidelné trasy s určenými prostory pro svačinu, zastávky, hry a tvoření. Rozmanité biotopy (jehličnatý les, smíšený les, skála, potůček) a členitý terén jsou pro děti výborným pohybovým, tvořivým a vzdělávacím prostředím.

Na pozemku o rozloze cca 1900 m2 je k dispozici:

- stodola (zděný otevřený přístřešek s pískovištěm, ve kterém jsou také hrací prvky, stůl s lavicemi)
- tvořivé koutky (dílnička = dřevník, kuchyňka),

- sad a zahrádka (vyvýšené záhony, bylinkový koutek),
- dřevěné prolézačky a houpačky, „ptačí sněm“ – lavice a pozorovatelna
- uzamykatelné prostory pro uskladnění pomůcek a lůžkovin,
- studna s pitnou vodou,
- zděný vytápěný dům
- jurta (vytápěná) s přístřeškem

Vzhledem ke specifikám lesní školky trávíme většinu času venku. Pomůcky, vzdělávací materiály, knihy, hračky, výtvarné potřeby jsou k dispozici v prostorách zděné budovy.

Ve stodole jsou volně dostupné venkovní nástroje, nářadí a hračky.

Prostory jurty jsou volné a slouží k pohybovým hrám, které nelze vzhledem k počasí realizovat venku. K dispozici jsou zde matrace pro relaxaci a knihy.

Vybavení hračkami, pomůckami a doplňky odpovídá počtu dětí, jejich věku ale i zvolené filozofii dobrovolné skromnosti a maximálního využití přírodních prostředků.

Všechny vnitřní venkovní prostory splňují bezpečností i hygienické normy dle platných předpisů pro lesní mateřské školy.

Denní rytmus

Dětem je zajištěn pravidelný denní rytmus a řád, který je v souladu s přírodnímu cykly a okolní krajinou a současně respektuje individuální potřeby. Je zajištěno vhodné místo k odpočinku. Pedagogové jsou dětem přirozeným vzorem zdravého životního stylu.

Psychosociální podmínky

Pedagogové prošli kurzem P.E.T. – Výchova bez poražených a dbají na respektující formy komunikace. Zásadní jsou hodnoty společného prožívání, empatie a podpory v prostředí přírody. Ačkoliv přírodní podmínky jsou někdy náročné, pedagogové je vhodně využívají a dbají na to, aby děti nebyly přetěžovány, ale vhodně rozvíjeny a byla vhodně posilována jejich resilience. Velikost skupiny umožňuje individuální a respektující přístup k dětem. Skupina je věkově heterogenní, což usnadňuje přirozenější nácvik sociálních dovedností.

1.2.2. Provoz, kapacita

Popis provozu

Rožnovská LMŠ poskytuje služby předškolního vzdělávání pro děti ve věku od 2,5 do 7 let. Škola je v celodenním provozu od 7:30 do 16:00 od PO – PÁ od září do června mimo letních a vánočních prázdnin a státních svátků. Celotýdenní docházka je povinná pouze pro děti s povinnou předškolní docházkou, docházka mladších dětí je nastavena dle přání rodičů a kapacity školy. V případě uvolnění kapacity je možno přijmout dítě na uvolněné místo i v průběhu roku.

Kapacita skupiny na den je max.24 dětí, se skupinou dětí pracují 3 průvodci : pedagogický pracovník s kvalifikací splňující požadavky na kvalifikaci podle zákona 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících, dalším je průvodce s minimálním vzděláním chůva pro vzdělávání do zahájení povinné školní docházky.

Organizace vzdělávání

Zápis dítěte probíhá v zákonném termínu na základě vyplněné přihlášky (k dispozici u koordinátorů nebo na webu) a osobního pohovoru v prostorách LMŠ. Škola má v přihlášce se zákonnými zástupci dětí písemně uzavřenou dohodu o podmínkách a pravidlech výchovy a vzdělávání dítěte. Podle těchto pravidel postupuje. Při nástupu nového dítěte je kladen velký důraz na jeho adaptaci – zpočátku preferujeme přítomnost jednoho z rodičů. Přijímáme děti, které jsou schopné základní sebeobsluhy.

Příjímání dětí se SVP je individuální dle aktuální kapacity a možnostech školy.

Předávání dítěte probíhá vždy 7:30 –8:00 v lese nad parkovištěm u polyfunkčního domu Bečva – „u pařezu“, slovním oznámením, že je dítě předáváno. V případě výletů je místo dohodnuto dle potřeby. Rodič předává dítě dostatečně vybavené s ohledem na aktuální počasí a potřeby dítěte. Rodič při předávání dítěte informuje o důležitých okolnostech spojených se stavem dítěte (např. dítě po nemoci, závažné okolnosti v rodině apod.).

Vyzvedávání dětí probíhá v 15:45- 16:00 na stejném místě slovním oznámením, že je dítě předáváno. Rodiče jsou informováni o závažných událostech z průběhu dne.

Rožnovská LMŠ si o výchově a vzdělávání dětí vede dokumentaci (evidence dětí, denní docházka, individuální karty o dítěti, jeho potřebách, zdravotním stavu a rozvoji, kniha úrazů, zápisy z pedagogických porad).

Denní program

7:30 - 8:00	Příchod dětí, převzetí dětí průvodci
8:00 - 11:30	Společný kruh, přivítání, lesní brána, program v lese, dopolední svačinka, při nepříznivém počasí cesta k zázemí
11:30 - 12:00	Příprava společného stolování, oběd
12:00 - 13:00	Polední klid, četba, relaxace, předškolní příprava s předškoláky
13:00 – 15:00	Odpolední svačinka, volná hra, společné tvoření podle zájmu dětí
15:30 - 16:00	Odchod, vyzvedávání dětí, reflexe s rodiči

Každý den má svůj program v rámci větších tematických bloků. Každá část dne je uvozena rituálem a písničkou. Během dne se střídají aktivity volné a aktivity, které vznikají pod vedením pedagoga, díky nimž děti dosahují zklidnění a koncentrace. Dítěti je ponechána možnost volby, zda se aktivit účastní nebo pouze přihlíží. Důležitou součástí programu je prostor pro volnou, ke které samo přírodní prostředí vybízí.

Pravidelný rytmus dne, řád a rituály se odráží v každodenních aktivitách, v běhu týdne i koloběhu roku. Řád naplňuje děti potřebným pocitem bezpečí a jistoty, které jsou pevnou základnou pro jejich další rozvoj.

Pro bezpečné a bezproblémové fungování během dne jsou sepsána pravidla, se kterými jsou seznámeni všichni, kdo se provozu účastní. Pravidla jsou k dispozici na nástěnce, a jsou součástí provozního řádu (Pravidla pobytu v zázemí, Pravidla lesa).

1.2.3. Personální zajištění

Trvale udržitelný stabilní provoz zajišťuje ředitel a zástupce ředitele (zodpovědný za koordinaci provozu) a dále tým průvodců (tvořený pedagogickými i nepedagogickými zaměstnanci, kteří splňují požadavky na kvalifikaci podle zákona 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících).

Zaměstnanci se pravidelně potkávají jak na kolektivních schůzkách, tak při individuálních konzultacích. Spolupracujeme s odborníky a dalšími pedagogy, kteří můžou být na tyto schůzky a konzultace přizváni.

Komunikace s rodiči probíhá jednak na společných setkání s rodiči, tak formou individuálních pohovorů a prostřednictvím mailu (provozní informace – tzv.novinky z lesa).

1.2.4. Komunitní způsob fungování

Rožnovská LMŠ podporuje zapojení rodičů do chodu školy. Škola je přirozeně integrovaná do života rodiny. Děti se tak mohou učit z širší palety vzorů, protože rodiče se podílejí svojí prací a účastí na budování a utváření celkové atmosféry. Pro děti je cennou zkušeností, že každý může svým dílem obohatit společenství a každý v něm má své místo. Rodiče dobrovolně pomáhají např. při společných výletech, při rozvojových aktivitách (pletení košíků, keramika, práce se dřevem, apod.), při zvelebování zázemí, školních slavnostech atd.

1.2.5. Životospráva a stravování

LMŠ nabízí dětem intenzivní pobyt v přírodním prostředí, jehož význam vnímáme jako zásadní pro zásady zdravého životního stylu, podporuje v dětech fyzickou zdatnost, imunitu a odolnost.

Stravování ve škole je zajištěno formou cateringu. Po dohodě s rodiči škola zajišťuje oběd a odpolední svačinu (s rodiči je každoročně sepsána smlouva o stravování). Pokud vyvstane ze strany rodičů potřeba zajistit celodenní stravování školou, je škola připravena neprodleně toto stravování zajistit.

2. Vzdělávání

2.1. Vzdělávací obsah a jeho zdroje

Vzdělávací obsah vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání a je sestaven tak, aby díky jeho uplatňování bylo dosaženo klíčových kompetencí tak, jak jsou popsány v RVP. Do programu jsou dále zařazovány dílčí části tematických oblastí doporučených RVP a činnosti rozvíjející školní připravenost.

Z charakteru zázemí a inspirace konceptem lesních mateřských škol (tzn. každodenního pobytu v přírodě) vyplývají i preferované činnosti a formy naplnění vzdělávacích obsahu, zejména volná hra a experimentování, učení prožitkem, tvořivá práce s přírodním materiálem. Děti mají k dispozici pracovní náčiní jako například kolečka, motyčky, nejčastěji však využívají věci z okolí (klacíky, členitost terénu, potůček, přírodniny atd.). Tím jsou děti odkázány více na vlastní schopnost tvořit, imaginaci, sociální dovednosti (spolupráce), samostatnost. Didaktický materiál, výtvarné potřeby a v omezené míře hračky jsou k dispozici v zázemí.

Waldorfská pedagogika nás inspiruje k uvědomění o nepostradatelnosti denního řádu v životě dětí, ale také k vnímavosti k proměnám přírody během roku. Pocit řádu a předvídatelnost některých dějů přináší do psychiky dítěte pocit bezpečí a stálosti věcí. Inspirovali jsme se konceptem pravidelných slavností, které přirozeně reflektují dění v přírodě a zároveň se stávají důvodem pro setkávání širší komunity (rodičů a přátel).

Intuitivní pedagogika se snaží dosáhnout toho, aby se dítě stalo vnitřně svobodným člověkem, kterého není možné zmanipulovat, který si samostatně utváří svůj vlastní život. Který ví, co chce a neplete si to s tím, co od něj chce jeho okolí nebo společnost. Děti je třeba vést příkladem, proto hlavním požadavkem, kladeným na učitele v intuitivní pedagogiky, je být sám sebou. V Rožnovské LMŠ se inspirujeme pojetím svobody a autenticity sebe sama.

Každodenní pobyt dětí a pedagogů v přírodě nás přirozeně táhne k enviromentální výchově. Děti jsou skrze hry či apel pedagoga přirozeně vedeny k vnímavosti vůči přírodním zákonům a proměnlivosti přírody. Takto se zcela přirozeně utváří pozitivní vztah k přírodě a touha ji chránit.

Montessori pedagogika je inspirací zejména tím, že vychází z potřeb malého dítěte, učí ho rozvíjet jeho smyslové vnímání, kterým objevuje okolní prostředí, ale i samo sebe. Učitel v tomto přístupu podporuje přirozený zájem dítěte, pomáhá mu zafixovat si své pracovní návyky a řád, vytvářet si svůj vlastní názor.

Dalšími inspiračními zdroji jsou zásady přístupu Respektovat a být respektován, resp. Výchovy bez poražených. Děti jsou vnímány v komunikaci a společném rozhodování jako partneři, kteří se mohou na společném rozhodování podílet. Spolu s dětmi jsou utvářeny aktivity. Každý má prostor vyslovit svůj názor, také se učíme naslouchat a respektovat názor či postřeh druhého. Děti se za podpory pedagoga učí důstojně zvládat konfliktní situace, sociální chování ve skupině. Pedagog je průvodcem dítěte na jeho cestě za poznáním. Mnoho aktivit vzniká na základě impulsů, se kterými děti přicházejí. Pedagog je pouze rozvíjí a pomáhá je uchopit v širším rámci. Jeho cílem je probouzet aktivní zájem dětí a chuť dívat se kolem sebe, naslouchat a pozorovat.

Další metodou, která přirozeně vyvěrá z přírodních podmínek, je prožitkové učení. Dětem nejsou předávány hotové informace, názory. Dítě dochází k vlastním závěrům na základě prožité zkušenosti. Vše okolo si může ohmatat, prožít, zakusit (v rámci pravidel bezpečnosti) a tím si utvářet reálnou představu o možnostech okolního světa.

Díky intenzivnímu pobytu v proměnlivém přírodním prostředí jsou děti konfrontovány s různými podněty a to nahrává situačnímu učení. Reálné a nenadálé situace vzniklé během pobytu v lese dávají dětem možnost rozšiřovat svoje sociální dovednosti.

2.2. Klíčové kompetence

Kompetence představují soubory činnostně zaměřených a prakticky využitelných výstupů, které se propojují a doplňují, čímž se postupně stávají složitější, a tím i využitelnější (univerzálněji použitelné). Jejich osvojování je dlouhodobý a složitý proces, který začíná v předškolním vzdělávání, pokračuje v základním a středním vzdělávání a postupně se dotváří v dalším průběhu života.

Proto je snahou, aby klíčové kompetence tvořily neopominutelný základ vzdělávání na všech úrovních a aby k jejich vytváření směřoval a přispíval veškerý vzdělávací obsah i aktivity a činnosti, které ve škole probíhají. Klíčové kompetence tak získávají ústřední pozici v rámcových vzdělávacích programech.

Již v předškolním věku dítěte jsou vytvářeny základy klíčových kompetencí, sice elementární, avšak důležité a významné nejen z hlediska přípravy dítěte pro započetí systematického vzdělávání, ale zároveň pro jeho další životní etapy i celoživotní učení. Dobré a dostatečné základy klíčových kompetencí položené v předškolním věku mohou být podstatným příslibem dalšího příznivého rozvoje a vzdělávání dítěte, nedostatečné základy naopak brzdou, která dítě na počátku jeho životní a vzdělávací cesty může znevýhodňovat. Proto předškolní vzdělávání o jejich vytváření cíleně usiluje.

Pro etapu předškolního vzdělávání jsou za klíčové považovány tyto kompetence:

1. kompetence k učení

2. kompetence k řešení problémů

3. kompetence komunikativní

4. kompetence sociální a personální

5. kompetence činnostní a občanské

Předpokládá se, že pro dítě předškolního věku mohou být dosažitelné klíčové kompetence v následující úrovni:

1. Kompetence k učení

dítě ukončující předškolní vzdělávání

 soustředěně pozoruje, zkoumá, objevuje, všímá si souvislostí, experimentuje a užívá při tom jednoduchých pojmů, znaků a symbolů

 uplatňuje získanou zkušenost v praktických situacích a v dalším učení

 má elementární poznatky o světě lidí, kultury, přírody i techniky, který dítě obklopuje, o jeho rozmanitostech a proměnách; orientuje se v řádu a dění v prostředí, ve kterém žije

 klade otázky a hledá na ně odpovědi, aktivně si všímá, co se kolem něho děje; chce porozumět věcem, jevům a dějům, které kolem sebe vidí; poznává, že se může mnohému naučit, raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo

 se učí nejen spontánně, ale i vědomě, vyvine úsilí, soustředí se na činnost a záměrně si

zapamatuje; při zadané práci dokončí, co započalo; dovede postupovat podle instrukcí a pokynů, je schopno dobrat se k výsledkům

 odhaduje své síly, učí se hodnotit svoje osobní pokroky i oceňovat výkony druhých

 se učí s chutí, pokud se mu dostává uznání a ocenění

2. Kompetence k řešení problémů

dítě ukončující předškolní vzdělávání

 si všímá dění i problémů v bezprostředním okolí; přirozenou motivací k řešení dalších problémů a situací je pro něj pozitivní odezva na aktivní zájem

 řeší problémy, na které stačí; známé a opakující se situace se snaží řešit samostatně (na základě nápodoby či opakování), náročnější s oporou a pomocí dospělého

 řeší problémy na základě bezprostřední zkušenosti; postupuje cestou pokusu a omylu, zkouší, experimentuje; spontánně vymýšlí nová řešení problémů a situací; hledá různé možnosti a varianty (má vlastní, originální nápady); využívá při tom dosavadní zkušenosti, fantazii a představivost

 užívá při řešení myšlenkových i praktických problémů logických, matematických i empirických postupů; pochopí jednoduché algoritmy řešení různých úloh a situací a využívá je v dalších situacích

 zpřesňuje si početní představy, užívá číselných a matematických pojmů, vnímá elementární matematické souvislosti

 rozlišuje řešení, která jsou funkční (vedoucí k cíli), a řešení, která funkční nejsou; dokáže mezi nimi volit

 chápe, že vyhýbat se řešení problémů nevede k cíli, ale že jejich včasné a uvážlivé řešení je naopak výhodou; uvědomuje si, že svou aktivitou a iniciativou může situaci ovlivnit

 se nebojí chybovat, pokud nachází pozitivní ocenění nejen za úspěch, ale také za snahu

3. Komunikativní kompetence

dítě ukončující předškolní vzdělávání

 ovládá řeč, hovoří ve vhodně formulovaných větách, samostatně vyjadřuje své myšlenky, sdělení, otázky i odpovědi, rozumí slyšenému, slovně reaguje a vede smysluplný dialog

 se dokáže vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky (řečovými, výtvarnými, hudebními, dramatickými apod.)

 se domlouvá gesty i slovy, rozlišuje některé symboly, rozumí jejich významu i funkci

 komunikuje v běžných situacích bez zábran a ostychu s dětmi i s dospělými; chápe, že být komunikativní, vstřícné, iniciativní a aktivní je výhodou

 ovládá dovednosti předcházející čtení a psaní

 průběžně rozšiřuje svou slovní zásobu a aktivně ji používá k dokonalejší komunikaci s okolím

 dovede využít informativní a komunikativní prostředky, se kterými se běžně setkává (knížky, encyklopedie, počítač, audiovizuální technika, telefon atp.)

 ví, že lidé se dorozumívají i jinými jazyky a že je možno se jim učit; má vytvořeny elementární předpoklady k učení se cizímu jazyku

4. Sociální a personální kompetence

dítě ukončující předškolní vzdělávání

 samostatně rozhoduje o svých činnostech; umí si vytvořit svůj názor a vyjádřit jej

 si uvědomuje, že za sebe i své jednání odpovídá a nese důsledky

 projevuje dětským způsobem citlivost a ohleduplnost k druhým, pomoc slabším, rozpozná nevhodné chování; vnímá nespravedlnost, ubližování, agresivitu a lhostejnost

 se dokáže ve skupině prosadit, ale i podřídit, při společných činnostech se domlouvá a spolupracuje; v běžných situacích uplatňuje základní společenské návyky a pravidla společenského styku; je schopné respektovat druhé, vyjednávat, přijímat a uzavírat kompromisy

 napodobuje modely prosociálního chování a mezilidských vztahů, které nachází ve svém okolí

 se spolupodílí na společných rozhodnutích; přijímá vyjasněné a zdůvodněné povinnosti; dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla a přizpůsobuje se jim

 se chová při setkání s neznámými lidmi či v neznámých situacích obezřetně; nevhodné chování i komunikaci, která je mu nepříjemná, umí odmítnout

 je schopno chápat, že lidé se různí, a umí být tolerantní k jejich odlišnostem a jedinečnostem

 chápe, že nespravedlnost, ubližování, ponižování, lhostejnost, agresivita a násilí se nevyplácí a že vzniklé konflikty je lépe řešit dohodou; dokáže se bránit projevům násilí jiného dítěte, ponižování a ubližování

5. Činnostní a občanské kompetence

dítě ukončující předškolní vzdělávání

 se učí svoje činnosti a hry plánovat, organizovat, řídit a vyhodnocovat

 dokáže rozpoznat a využívat vlastní silné stránky, poznávat svoje slabé stránky

 odhaduje rizika svých nápadů, jde za svým záměrem, ale také dokáže měnit cesty a přizpůsobovat se daným okolnostem

 chápe, že se může o tom, co udělá, rozhodovat svobodně, ale že za svá rozhodnutí také odpovídá

 má smysl pro povinnost ve hře, práci i učení; k úkolům a povinnostem přistupuje odpovědně; váží si práce i úsilí druhých

 se zajímá o druhé i o to, co se kolem děje; je otevřené aktuálnímu dění

 chápe, že zájem o to, co se kolem děje, činorodost, pracovitost a podnikavost jsou přínosem a že naopak lhostejnost, nevšímavost, pohodlnost a nízká aktivita mají svoje nepříznivé důsledky

 má základní dětskou představu o tom, co je v souladu se základními lidskými hodnotami a normami i co je s nimi v rozporu, a snaží se podle toho chovat

 spoluvytváří pravidla společného soužití mezi vrstevníky, rozumí jejich smyslu a chápe potřebu je zachovávat

 si uvědomuje svá práva i práva druhých, učí se je hájit a respektovat; chápe, že všichni lidé mají stejnou hodnotu

 ví, že není jedno, v jakém prostředí žije, uvědomuje si, že se svým chováním na něm podílí a že je může ovlivnit

 dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých, chová se odpovědně s ohledem na zdravé a bezpečné okolní prostředí (přírodní i společenské)

Úroveň kompetencí, obecně dosažitelná dítětem ukončujícím předškolní vzdělávání, vyjadřuje očekávaný vzdělávací přínos předškolního vzdělávání, tedy to, čím může mateřská škola přispět k výbavě dítěte pro celoživotní učení dříve, než dítě zahájí povinné školní vzdělávání. Soubor klíčových kompetencí je ve svém celku ideálem, k němuž většina dětí nedospěje a dospět nemůže. To ani není smyslem jejich formulování. Soubor klíčových kompetencí nabízí učitelům poměrně jasnou představu, kam směřovat, oč usilovat. Slouží především k vymezení odpovídajícího vzdělávacího obsahu jako prostředku k jejich vytváření.

3. Vzdělávací program (Integrované bloky)

3.1. Adaptace

3.1.1. Dítě a jeho tělo

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 uvědomění si vlastního těla

 rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládání pohybového aparátu a tělesných funkcí

 rozvoj fyzické i psychické zdatnosti

 osvojení si věku přiměřených praktických dovedností

 osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh, skoky a poskoky, lezení), nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla na místě) a jiné činnosti (základní gymnastika, turistika, sezonní činnosti, míčové hry apod.)

 manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty, pomůckami, nástroji, náčiním, materiálem; činnosti seznamující děti s věcmi, které je obklopují, a jejich praktickým používáním

 konstruktivní a grafické činnosti

 hudební a hudebně pohybové hry a činnosti

 jednoduché pracovní a sebeobslužné činnosti v oblasti osobní hygieny, stolování, oblékání, úklidu, úpravy prostředí apod.

 příležitosti a činnosti směřující k ochraně zdraví, osobního bezpečí a vytváření zdravých životních návyků

 činnosti relaxační a odpočinkové, zajišťující zdravou atmosféru a pohodu prostředí

 příležitosti a činnosti směřující k prevenci úrazů (hrozících při hrách, pohybových činnostech a dopravních situacích, při setkávání s cizími lidmi), k prevenci nemoci, nezdravých návyků a závislostí

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém terénu

 koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla

 zvládat sebeobsluhu, uplatňovat základní kulturně hygienické a zdravotně preventivní návyky (starat se o osobní hygienu, přijímat stravu a tekutinu, umět stolovat, postarat se o sebe a své osobní věci, oblékat se, svlékat, obouvat apod.)

 zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (postarat se o hračky, pomůcky, uklidit po sobě, udržovat pořádek, zvládat jednoduché úklidové práce, práce na zahradě apod.)

 rozlišovat, co prospívá zdraví a co mu škodí; chovat se tak, aby v situacích pro dítě běžných a jemu známých neohrožovalo zdraví, bezpečí a pohodu svou ani druhých prevence úrazů

 mít povědomí o významu péče o čistotu a zdraví

 mít povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc (kam se obrátit, koho přivolat, jakým způsobem apod.)

 zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, drobnými nástroji, sportovním náčiním a nářadím, výtvarnými pomůckami a materiály, jednoduchými hudebními nástroji, běžnými pracovními pomůckami

3.1.2. Dítě a jeho psychika

3.1.2.1. Jazyk a řeč

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování)

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 společné diskuse, rozhovory, individuální a skupinová konverzace (vyprávění zážitků, příběhů, vyprávění podle skutečnosti i podle obrazového materiálu, podle vlastní fantazie, sdělování slyšeného druhým apod.)

 poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů

 vyprávění toho, co dítě slyšelo nebo co zhlédlo

 prohlížení a „čtení“ knížek

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 pojmenovat to, čím je dítě obklopeno

 vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách

 vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku)

 porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu)

 sledovat příběh, pohádku

 popsat situaci (skutečnou, podle obrázku)

 poznat a vymyslet jednoduchá synonyma, homonyma a antonyma

 sledovat očima zleva doprava

3.1.2.2. Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

- posilování přirozených poznávacích citů (zvídavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

- přímé pozorování přírodních jevů v okolí dítěte

- spontánní hra, volné hry a experimenty s materiálem a předměty

- námětové hry a činnosti

- řešení praktických problémů, hledání různých možností a variant

- hry a praktické úkony procvičující orientaci v prostoru i v rovině

- činnosti zasvěcující dítě do časových pojmů a vztahů souvisejících s denním řádem, běžnými proměnami a vývojem

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

- záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost

- poznat a pojmenovat to, čím je dítě obklopeno

- vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušenosti k učení

- chápat prostorové pojmy (dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad, u, vedle, mezi apod.), elementární časové pojmy (teď, dnes, včera, zítra, ráno, večer), orientovat se v prostoru i v rovině, částečně se orientovat v čase

3.1.2.3. Sebepojetí, city, vůle

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

- poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti)

- získání relativní citové samostatnosti

- rozvoj schopnosti sebeovládání

- získání schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat vlastní situaci

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

- spontánní hra

- činnosti zajišťující spokojenost a radost, činnosti vyvoláva

- činnosti přiměřené sílám a schopnostem dítěte a úkoly s viditelným cílem a výsledkem, v nichž může být dítě úspěšné

- sledování pohádek a příběhů obohacujících citový život dítěte

- cvičení v projevování citů (zvláště kladných), v sebekontrole a v sebeovládání (zvláště záporných emocí, např. hněvu, zlosti, úzkosti)

- hry na téma rodiny, přátelství apod.

- činnosti zaměřené k poznávání různých lidských vlastností; záměrné pozorování, čím se lidé mezi sebou liší (fyzické i psychické vlastnosti, dovednosti, schopnosti, city, vlastnosti dané pohlavními rozdíly, věkem, zeměpisným místem narození, jazykem) a v čem jsou si podobní

- činnosti vedoucí dítě k identifikaci sebe sama a k odlišení od ostatních

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

- odloučit se na určitou dobu od rodičů a blízkých, být aktivní i bez jejich opory

- uvědomovat si svou samostatnost

- rozhodovat o svých činnostech

- ve známých a opakujících se situacích a v situacích, kterým rozumí, ovládat svoje city a přizpůsobovat jim své chování

- vyjadřovat souhlas i nesouhlas, říci „ne“ v situacích, které to vyžadují (v ohrožujících, nebezpečných či neznámých situacích), odmítnout se podílet na nedovolených či zakázaných činnostech apod.

- přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit svoje osobní pokroky

- prožívat radost ze zvládnutého a poznaného

- vyvíjet volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení

- respektovat předem vyjasněná a pochopená pravidla, přijímat vyjasněné a zdůvodněné povinnosti

- uvědomovat si příjemné a nepříjemné citové prožitky (lásku, soucítění, radost, spokojenost i strach, smutek, odmítání)

- prožívat a dětským způsobem projevovat, co cítí (soucit, radost, náklonnost)

- být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i k věcem

3.1.3. Dítě a ten druhý

- Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)
- □ seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému
- □ posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole)

- Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)
- □ běžné verbální i neverbální komunikační aktivity dítěte s druhým dítětem i s dospělým

- □ kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách

□ společná setkávání, povídání, sdílení a aktivní naslouchání druhému

□ aktivity podporující sbližování dětí

□ činnosti zaměřené na porozumění pravidlům vzájemného soužití a chování

□ hry a činnosti, které vedou děti k ohleduplnosti k druhému, k ochotě rozdělit se s ním, půjčit hračku, střídat se

□ činnosti zaměřené na poznávání sociálního prostředí, v němž dítě žije – rodina (funkce rodiny, členové rodiny a vztahy mezi nimi, život v rodině, rodina ve světě zvířat), mateřská škola (prostředí, vztahy mezi dětmi i dospělými, kamarádi)

□ četba, vyprávění a poslech pohádek a příběhů s etickým obsahem a poučením

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

□ navazovat kontakty s dospělým, kterému je svěřeno do péče, překonat stud, komunikovat s ním vhodným způsobem, respektovat ho

□ odmítnout komunikaci, která je mu nepříjemná

□ dodržovat dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití a chování doma, v mateřské škole

□ respektovat potřeby jiného dítěte, dělit se s ním o hračky, pomůcky

□ bránit se projevům násilí jiného dítěte, ubližování, ponižování apod.

□ chovat se obezřetně při setkání s neznámými dětmi, staršími i dospělými jedinci

3.1.4. Dítě a společnost

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

□ poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí, porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí

□ rozvoj základních kulturně společenských postojů, návyků a dovedností dítěte, rozvoj schopnosti projevovat se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně a aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

□ běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování

□ aktivity vhodné pro přirozenou adaptaci dítěte v prostředí mateřské školy

□ spoluvytváření přiměřeného množství jasných a smysluplných pravidel soužití ve třídě

□ receptivní slovesné, literární, výtvarné či dramatické činnosti (poslech pohádek, příběhů, veršů, hudebních skladeb a písní,)

□ aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku (zdvořilost, ohleduplnost, tolerance,

spolupráce)

Očekávané výstupy (co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže)

 uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými i s dětmi (zdravit známé děti i dospělé, rozloučit se, poprosit, poděkovat, vzít si slovo, až když druhý domluví, požádat o pomoc, vyslechnout sdělení, uposlechnout pokyn apod.)

 začlenit se do třídy a zařadit se mezi své vrstevníky

 adaptovat se na život ve škole

 utvořit si základní dětskou představu o pravidlech chování a společenských normách, co je v souladu s nimi a co proti nim a ve vývojově odpovídajících situacích se podle této představy chovat (doma, v mateřské škole i na veřejnosti)

 dodržovat pravidla her a jiných činností, jednat spravedlivě, hrát férově

 zacházet šetrně s vlastními i cizími pomůckami, hračkami, věcmi denní potřeby, s knížkami

3.1.5. Dítě a svět

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu

 vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, se živou a neživou přírodou, lidmi, společností, planetou Zemí

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 přirozené pozorování blízkého prostředí a života v něm, okolní přírody

 poučení o možných nebezpečných situacích a dítěti dostupných způsobech, jak se chránit, využívání praktických ukázek varujících dítě před nebezpečím

 smysluplné činnosti přispívající k péči o životní prostředí a okolní krajinu, pracovní činnosti, pěstitelské a chovatelské činnosti, činnosti zaměřené k péči o školní prostředí, školní zahradu a blízké okolí

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 orientovat se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí (doma, v budově mateřské školy, v blízkém okolí)

 zvládat běžné činnosti a požadavky kladené na dítě i jednoduché praktické situace, které se doma a v mateřské škole opakují, chovat se přiměřeně a bezpečně

 uvědomovat si nebezpečí, se kterým se může ve svém okolí setkat, a mít povědomí o tom, jak se prakticky chránit

 všímat si změn a dění v nejbližším okolí

 porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé (všechno kolem se mění, vyvíjí, pohybuje a proměňuje) a že s těmito změnami je třeba v životě počítat, přizpůsobovat se běžně proměnlivým okolnostem doma i v mateřské škole

 mít povědomí o významu životního prostředí (přírody i společnosti) pro člověka, uvědomovat si, že způsobem, jakým se dítě i ostatní v jeho okolí chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí

 rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat, všímat si nepořádků a škod, upozornit na ně

3.2. Podzim

Michaelská slavnost, Martinská slavnost

3.2.1. Dítě a jeho tělo

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 uvědomění si vlastního těla

 rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládání pohybového aparátu a tělesných funkcí

 rozvoj a užívání všech smyslů

 rozvoj fyzické i psychické zdatnosti

 osvojení si věku přiměřených praktických dovedností

 vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh, skoky a poskoky, lezení), nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla na místě) a jiné činnosti (jóga)

 manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty, pomůckami, nástroji, náčiním, materiálem – péče o zahradu a sad

 zdravotně zaměřené činnosti (vyrovnávací, protahovací, uvolňovací, dechová, relaxační cvičení)

 smyslové a psychomotorické hry

 konstruktivní a grafické činnosti

 hudební a hudebně pohybové hry a činnosti

 jednoduché pracovní a sebeobslužné činnosti v oblasti osobní hygieny, stolování, oblékání, úklidu, úpravy prostředí apod.

 příležitosti a činnosti směřující k ochraně zdraví, osobního bezpečí a vytváření zdravých životních návyků

 činnosti relaxační a odpočinkové, zajišťující zdravou atmosféru a pohodu prostředí

 příležitosti a činnosti směřující k prevenci úrazů (hrozících při hrách, pohybových činnostech a dopravních situacích, při setkávání s cizími lidmi)

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 zachovávat správné držení těla

 zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (zvládat překážky, házet a chytat míč, užívat různé náčiní, pohybovat se ve

skupině dětí)

 koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla, sladit pohyb s rytmem a hudbou

 vědomě napodobovat jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu

 ovládat dechové svalstvo, sladit pohyb se zpěvem

 vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, chutě, vnímat hmatem apod.)

 ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s předměty denní potřeby, s drobnými pomůckami, s nástroji, náčiním a materiálem, zacházet s grafickým a výtvarným materiálem, např. s tužkami, barvami, nůžkami, papírem, modelovací hmotou, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji apod.)

 zvládat sebeobsluhu, uplatňovat základní kulturně hygienické a zdravotně preventivní návyky (starat se o osobní hygienu, přijímat stravu a tekutinu, umět stolovat, postarat se o sebe a své osobní věci, oblékat se, svlékat, obouvat apod.)

 zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (postarat se o hračky, pomůcky, uklidit po sobě, udržovat pořádek, zvládat jednoduché úklidové práce, práce na zahradě apod.)

 rozlišovat, co prospívá zdraví a co mu škodí; chovat se tak, aby v situacích pro dítě běžných a jemu známých neohrožovalo zdraví, bezpečí a pohodu svou ani druhých

 mít povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc (kam se obrátit, koho přivolat, jakým způsobem apod.)

 zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, drobnými nástroji, sportovním náčiním a nářadím, výtvarnými pomůckami a materiály, jednoduchými hudebními nástroji, běžnými pracovními pomůckami

3.2.2. Dítě a jeho psychika

3.2.2.1. Jazyk a řeč

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování)

 rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 artikulační, řečové, sluchové a rytmické hry

 společné diskuse, rozhovory, individuální a skupinová konverzace (vyprávění zážitků, příběhů, vyprávění podle skutečnosti i podle obrazového materiálu, podle vlastní fantazie, sdělování slyšeného druhým apod.)

 poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů

 vyprávění toho, co dítě slyšelo nebo co zhlédlo

 zpěv

 prohlížení a „čtení“ knížek

 hry a činnosti zaměřené k poznávání a rozlišování zvuků, užívání gest

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 správně vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči

 pojmenovat to, čím je obklopeno

 vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity

 vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku)

 porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu)

 formulovat otázky, odpovídat

 učit se nová slova

 učit se zpaměti krátké texty (reprodukovat říkanky, písničky, pohádky)

 sledovat a vyprávět příběh, pohádku

 popsat situaci (skutečnou, podle obrázku)

 chápat slovní vtip a humor

 poznat a vymyslet jednoduchá synonyma

 rozlišovat některé obrazné symboly (piktogramy)

 sledovat očima zleva doprava

 poznat napsané své jméno

 projevovat zájem o knížky, soustředěně poslouchat

3.2.2.2. Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů)

 posilování přirozených poznávacích citů (zvídavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)

 vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem a k učení, podpora a rozvoj zájmu o učení

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 přímé pozorování přírodních, kulturních jevů v okolí dítěte, rozhovor o výsledku pozorování

 záměrné pozorování běžných objektů a předmětů, určování a pojmenovávání jejich vlastností (velikost, barva, tvar, materiál, dotek, chuť, vůně, zvuky)

 motivovaná manipulace s předměty, zkoumání jejich vlastností

 konkrétní operace s materiálem (třídění, přiřazování, uspořádání, odhad, porovnávání apod.)

 spontánní hra, volné hry a experimenty s materiálem a předměty

 smyslové hry, nejrůznější činnosti zaměřené na rozvoj a cvičení postřehu a vnímání, zrakové a sluchové paměti, koncentrace pozornosti apod.

 námětové hry a činnosti

 hry nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii (kognitivní, imaginativní, výtvarné, konstruktivní, hudební, dramatické aktivity)

 řešení myšlenkových i praktických problémů, hledání různých možností a variant

 hry a činnosti zaměřené ke cvičení různých forem paměti (mechanické a logické, obrazné a pojmové)

 činnosti zaměřené na poznávání jednoduchých obrazně znakových systémů (písmena, číslice, piktogramy, značky, symboly, obrazce)

 hry a praktické úkony procvičující orientaci v prostoru i v rovině

 činnosti zaměřené na seznamování se s elementárními číselnými a matematickými pojmy a jejich symbolikou (číselná řada, číslice, základní geometrické tvary, množství apod.)

 činnosti zasvěcující dítě do časových pojmů a vztahů souvisejících s denním řádem,

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 vědomě využívat všechny smysly, záměrně pozorovat, postřehovat, všímat si (nového, změněného, chybějícího)

 záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost

 poznat a pojmenovat to, čím je obklopeno

 přemýšlet, vést jednoduché úvahy

 zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (odhalovat podstatné znaky, vlastnosti předmětů, nacházet společné znaky, podobu a rozdíl, charakteristické rysy předmětů či jevů a vzájemné souvislosti mezi nimi)

 vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušenosti k učení

 postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí

 chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívat (porovnávat, uspořádávat a třídit soubory předmětů podle určitého pravidla, orientovat se v elementárním počtu cca do šesti, chápat číselnou řadu v rozsahu první desítky, poznat více, stejně, méně, první, poslední apod.)

 chápat prostorové pojmy dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad, u, vedle, mezi apod.), elementární časové pojmy (teď, dnes, včera, zítra, ráno, večer), orientovat se v prostoru i v rovině, částečně se orientovat v čase

 učit se nazpaměť krátké texty, vědomě si je zapamatovat a vybavit

 řešit problémy, úkoly a situace

 nalézat nová řešení nebo alternativní k běžným

 vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných, hudebních, pohybových či dramatických) i ve slovních výpovědích k nim

3.2.2.3. Sebepojetí, city, vůle

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti)

 získání relativní citové samostatnosti

 rozvoj schopnosti sebeovládání

 rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet, rozvíjet je a city plně prožívat

 rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit

 rozvoj a kultivace mravního i estetického vnímání, cítění a prožívání

 získání schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat vlastní situaci

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 spontánní hra

 činnosti zajišťující spokojenost a radost, činnosti vyvolávající veselí a pohodu

 činnosti přiměřené sílám a schopnostem dítěte a úkoly s viditelným cílem a výsledkem, v nichž může být dítě úspěšné

 činnosti nejrůznějšího zaměření vyžadující (umožňující) samostatné vystupování, vyjadřování, obhajování vlastních názorů, rozhodování a sebehodnocení

 příležitosti a hry pro rozvoj vůle, vytrvalosti a sebeovládání

 cvičení organizačních dovedností

 estetické a tvůrčí aktivity (slovesné, výtvarné, dramatické, literární, hudební, pohybové a další)

 sledování pohádek a příběhů obohacujících citový život dítěte

 cvičení v projevování citů (zvláště kladných), v sebekontrole a v sebeovládání (zvláště záporných emocí, např. hněvu, zlosti, úzkosti)

 hry na téma rodiny, přátelství apod.

 výlety do okolí (návštěvy dětských kulturních akcí)

 dramatické činnosti (předvádění a napodobování různých typů chování člověka v různých situacích)

 činnosti vedoucí dítě k uvědomění identifikaci sebe sama

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 odloučit se na určitou dobu od rodičů a blízkých, být aktivní i bez jejich opory

 uvědomovat si svou samostatnost, zaujímat vlastní názory a postoje a vyjadřovat je

 rozhodovat o svých činnostech

 ve známých a opakujících se situacích a v situacích, kterým rozumí, ovládat svoje city a přizpůsobovat jim své chování

 vyjadřovat souhlas i nesouhlas, říci „ne“ v situacích, které to vyžadují (v ohrožujících, nebezpečných či neznámých situacích), odmítnout se podílet na nedovolených či zakázaných činnostech apod.

 uvědomovat si své možnosti i limity (své silné i slabé stránky)

 přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit svoje osobní pokroky

 prožívat radost ze zvládnutého a poznaného

 vyvíjet volní úsilí, soustředit se na činnost

 respektovat předem vyjasněná a pochopená pravidla

 uvědomovat si příjemné a nepříjemné citové prožitky (lásku, soucítění, radost, spokojenost i strach, smutek, odmítání)

 prožívat a dětským způsobem projevovat, co cítí (soucit, radost, náklonnost), snažit se ovládat své afektivní chování (odložit splnění svých osobních přání, zklidnit se, tlumit vztek, zlost, agresivitu apod.)

 být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i k věcem

 těšit se z hezkých a příjemných zážitků, z přírodních i kulturních krás i setkávání se s uměním

3.2.3. Dítě a ten druhý

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému

 osvojení si elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem

 posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole)

 vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.)

 rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních

 rozvoj kooperativních dovedností

 ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi i dospělými

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 běžné verbální i neverbální komunikační aktivity dítěte s druhým dítětem i s dospělým

 sociální a interaktivní hry, hraní rolí, dramatické činnosti, hudební a hudebně pohybové hry, výtvarné hry

 společenské hry, společné aktivity nejrůznějšího zaměření

 kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách

 společná setkávání, povídání, sdílení a aktivní naslouchání druhému

 aktivity podporující sbližování dětí

 aktivity podporující uvědomování si vztahů mezi lidmi (kamarádství, přátelství, vztahy mezi oběma pohlavími, úcta ke stáří apod.)

 hry, přirozené situace, při nichž se dítě učí přijímat a respektovat druhého

 činnosti zaměřené na porozumění pravidlům vzájemného soužití a chování

 hry a činnosti, které vedou děti k ohleduplnosti k druhému, k ochotě rozdělit se s ním, půjčit hračku, střídat se

 četba, vyprávění a poslech pohádek a příběhů s etickým obsahem a poučením

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 navazovat kontakty s dospělým, kterému je svěřeno do péče, překonat stud, komunikovat s ním vhodným způsobem, respektovat ho

 porozumět běžným projevům vyjádření emocí a nálad

 přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem, navazovat a udržovat dětská přátelství

 odmítnout komunikaci, která je mu nepříjemná

 uplatňovat své individuální potřeby, přání a práva s ohledem na druhého (obhajovat svůj postoj nebo názor, respektovat jiný postoj či názor

 spolupracovat s ostatními

 dodržovat dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití a chování doma, v mateřské škole, na veřejnosti, dodržovat herní pravidla

 respektovat potřeby jiného dítěte, dělit se s ním o hračky, pomůcky

 vnímat, co si druhý přeje či potřebuje, vycházet mu vstříc (chovat se citlivě a ohleduplně k slabšímu či postiženému dítěti, mít ohled na druhého a soucítit s ním, nabídnout mu pomoc apod.)

 bránit se projevům násilí jiného dítěte, ubližování, ponižování apod.

 chovat se obezřetně při setkání s neznámými dětmi, staršími i dospělými jedinci, v případě potřeby požádat druhého o pomoc (pro sebe i pro jiné dítě)

3.2.4. Dítě a společnost

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí, porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí

 rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství (ke třídě, k rodině, k ostatním dětem) a vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané

 rozvoj základních kulturně společenských postojů, návyků a dovedností dítěte, rozvoj schopnosti projevovat se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně a aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny

 vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování

 aktivity vhodné pro přirozenou adaptaci dítěte v prostředí mateřské školy

 spoluvytváření přiměřeného množství jasných a smysluplných pravidel soužití ve třídě

 různorodé společné hry a skupinové aktivity (námětové hry, dramatizace, konstruktivní a výtvarné projekty apod.) umožňující dětem spolupodílet se na jejich průběhu i výsledcích

 přípravy a realizace společných zábav a slavností (oslavy výročí, slavnosti v rámci zvyků a tradic, sportovní akce, kulturní programy apod.)

 tvůrčí činnosti slovesné, literární, dramatické, výtvarné, hudební, hudebně pohybové, apod. podněcující tvořivost a nápaditost dítěte, estetické vnímání i vyjadřování a tříbení vkusu

 receptivní slovesné, literární, výtvarné či dramatické činnosti (poslech pohádek, příběhů, veršů, hudebních skladeb a písní, sledování dramatizací, divadelních scének)

 setkávání se s literárním, dramatickým, výtvarným a hudebním uměním mimo mateřskou školu, návštěvy kulturních a uměleckých míst a akcí zajímavých pro předškolní dítě

 hry zaměřené k poznávání a rozlišování různých společenských rolí (dítě, dospělý, rodič, učitelka, žák, role dané pohlavím, profesní role, herní role) a osvojování si rolí, do nichž se dítě přirozeně dostává

 aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku (zdvořilost, ohleduplnost, tolerance, spolupráce) a mravní hodnoty (dobro, zlo, spravedlnost, pravda, upřímnost, otevřenost apod.) v jednání lidí

 hry a praktické činnosti uvádějící dítě do světa lidí, jejich občanského života a práce (využívání praktických ukázek z okolí dítěte, tematické hry seznamující dítě s různými druhy zaměstnání, řemesel a povolání, s různými pracovními činnostmi a pracovními předměty, praktická manipulace s některými pomůckami a nástroji, provádění jednoduchých pracovních úkonů a činností apod.)

 aktivity přibližující dítěti svět kultury a umění a umožňující mu poznat rozmanitost kultur (výtvarné, hudební a dramatické činnosti, sportovní aktivity, zábavy, účast dětí na kulturních akcích, návštěvy výstav, divadelních a filmových představení, využívání příležitostí

seznamujících dítě přirozeným způsobem s různými tradicemi a zvyky běžnými v jeho kulturním prostředí apod.)

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými i s dětmi (zdravit známé děti i dospělé, rozloučit se, poprosit, poděkovat, vzít si slovo, až když druhý domluví, požádat o pomoc, vyslechnout sdělení, uposlechnout pokyn apod.)

 pochopit, že každý má ve společenství (v rodině, ve třídě, v herní skupině) svou roli, podle které je třeba se chovat

 chovat se a jednat na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé

 začlenit se do třídy a zařadit se mezi své vrstevníky, respektovat jejich rozdílné vlastnosti, schopnosti a dovednosti

 porozumět běžným neverbálním projevům citových prožitků a nálad druhých

 adaptovat se na život ve škole, aktivně zvládat požadavky plynoucí z prostředí školy i jeho běžných proměn (vnímat základní pravidla jednání ve skupině, podílet se na nich a řídit se jimi, podřídit se rozhodnutí skupiny, přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat, přijímat autoritu) a spoluvytvářet v tomto společenství prostředí pohody

 vyjednávat s dětmi i dospělými ve svém okolí, domluvit se na společném řešení (v jednoduchých situacích samostatně, jinak s pomocí)

 utvořit si základní dětskou představu o pravidlech chování a společenských normách, co je v souladu s nimi a co proti nim a ve vývojově odpovídajících situacích se podle této představy chovat (doma, v mateřské škole i na veřejnosti)

 chovat se zdvořile, přistupovat k druhým lidem, k dospělým i k dětem, bez předsudků, s úctou k jejich osobě, vážit si jejich práce a úsilí

 dodržovat pravidla her a jiných činností, jednat spravedlivě, hrát férově

 zacházet šetrně s vlastními i cizími pomůckami, hračkami, věcmi denní potřeby, s knížkami, apod.

 vnímat umělecké a kulturní podněty, pozorně poslouchat, sledovat se zájmem literární, dramatické či hudební představení a hodnotit svoje zážitky (říci, co bylo zajímavé, co je zaujalo)

 zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat, konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět z různých jiných materiálů, z přírodnin aj.)

 vyjadřovat se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností, zvládat základní hudební dovednosti vokální i instrumentální (zazpívat píseň, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji, sledovat a rozlišovat rytmus)

3.2.5. Dítě a svět

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k

němu

 vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním prostředí

 osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí a k ochraně dítěte před jeho nebezpečnými vlivy

 rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách

 rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám

 vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, se živou a neživou přírodou, lidmi, společností, planetou Zemí

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 přirozené pozorování blízkého prostředí a života v něm, okolní přírody, kulturních objektů, valašského muzea v přírodě, vycházky do okolí

 aktivity zaměřené k získávání praktické orientace v okolí

 poučení o možných nebezpečných situacích a dítěti dostupných způsobech, jak se chránit (dopravní situace, kontakt se zvířaty, léky, jedovaté rostliny, běžné chemické látky)

 praktické užívání hraček a dalších předmětů a pomůcek, se kterými se dítě běžně setkává

 přirozené i zprostředkované poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitostí a změn v přírodě (živá i neživá příroda, přírodní jevy a děje, rostliny, živočichové, krajina a její ráz, podnebí, počasí, ovzduší, roční období)

 práce s literárními texty, s obrazovým materiálem

 kognitivní činnosti (kladení otázek a hledání odpovědí, diskuse nad problémem, vyprávění, poslech, objevování)

 využívání přirozených podnětů, situací a praktických ukázek v životě a okolí dítěte k seznamování dítěte s elementárními dítěti srozumitelnými reáliemi o naší republice

 pozorování životních podmínek a stavu životního prostředí, poznávání ekosystémů (les, louka, rybník apod.)

 smysluplné činnosti přispívající k péči o životní prostředí a okolní krajinu, pracovní činnosti, pěstitelské a chovatelské činnosti, činnosti zaměřené k péči o školní prostředí, školní zahradu a blízké okolí

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 orientovat se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí (doma, v budově mateřské školy, v blízkém okolí)

 zvládat běžné činnosti a požadavky kladené na dítě i jednoduché praktické situace, které se doma a v mateřské škole opakují, chovat se přiměřeně a bezpečně

 uvědomovat si nebezpečí, se kterým se může ve svém okolí setkat, a mít povědomí o tom, jak se prakticky chránit

 osvojovat si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi

 všímat si změn a dění v nejbližším okolí

 porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé (všechno kolem se mění, vyvíjí, pohybuje a proměňuje) a že s těmito změnami je třeba v životě počítat, přizpůsobovat se běžně proměnlivým okolnostem doma i v mateřské škole

 mít povědomí o významu životního prostředí (přírody i společnosti) pro člověka, uvědomovat si, že způsobem, jakým se dítě i ostatní v jeho okolí chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí

 rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat, všímat si nepořádků a škod, upozornit na ně

 pomáhat pečovat o okolní životní prostředí (dbát o pořádek a čistotu, nakládat vhodným způsobem s odpady, starat se o rostliny, spoluvytvářet pohodu prostředí, chránit přírodu v okolí, živé tvory apod.)

3.3. Advent

Vánoce

3.3.1. Dítě a jeho tělo

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 uvědomění si vlastního těla

 rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládání pohybového aparátu a tělesných funkcí

 rozvoj a užívání všech smyslů

 rozvoj fyzické i psychické zdatnosti

 osvojení si věku přiměřených praktických dovedností

 osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech a jejich kvalitě

 osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí

 vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh,), nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla na místě) a jiné činnosti (sezonní činnosti)

 manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty, pomůckami, nástroji, náčiním, materiálem; činnosti seznamující děti s věcmi, které je obklopují, a jejich praktickým používáním

 zdravotně zaměřené činnosti (vyrovnávací, protahovací, uvolňovací, dechová, relaxační cvičení)

 smyslové a psychomotorické hry

 konstruktivní a grafické činnosti

 hudební a hudebně pohybové hry a činnosti

 jednoduché pracovní a sebeobslužné činnosti v oblasti osobní hygieny, stolování, oblékání, úklidu, úpravy prostředí apod.

 příležitosti a činnosti směřující k ochraně zdraví, osobního bezpečí a vytváření zdravých životních návyků

 činnosti relaxační a odpočinkové, zajišťující zdravou atmosféru a pohodu prostředí

 příležitosti a činnosti směřující k prevenci úrazů (hrozících při hrách, pohybových činnostech a dopravních situacích, při setkávání s cizími lidmi), k prevenci nemoci, nezdravých návyků a závislostí

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 zachovávat správné držení těla

 zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (pohybovat se na sněhu, ledu)

 koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla, sladit pohyb s rytmem a hudbou

 vědomě napodobovat jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu

 ovládat dechové svalstvo, sladit pohyb se zpěvem

 vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, chutě, vnímat hmatem apod.)

 ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s předměty denní potřeby, s drobnými pomůckami, s nástroji, náčiním a materiálem, zacházet s grafickým a výtvarným materiálem, např. s tužkami, barvami, nůžkami, papírem, modelovací hmotou, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji apod.)

 zvládat sebeobsluhu, uplatňovat základní kulturně hygienické a zdravotně preventivní návyky (starat se o osobní hygienu, přijímat stravu a tekutinu, umět stolovat, postarat se o sebe a své osobní věci, oblékat se, svlékat, obouvat apod.)

 zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (postarat se o hračky, pomůcky, uklidit po sobě, udržovat pořádek, zvládat jednoduché úklidové práce, práce na zahradě apod.)

 rozlišovat, co prospívá zdraví a co mu škodí; chovat se tak, aby v situacích pro dítě běžných a jemu známých neohrožovalo zdraví, bezpečí a pohodu svou ani druhých

 mít povědomí o významu péče o čistotu a zdraví, o významu aktivního pohybu a zdravé výživy

 mít povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc (kam se obrátit, koho přivolat, jakým způsobem apod.)

 zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, drobnými nástroji, sportovním náčiním a nářadím, výtvarnými pomůckami a materiály, jednoduchými hudebními nástroji, běžnými pracovními pomůckami

3.3.2. Dítě a jeho psychika

3.3.2.1. Jazyk a řeč

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování)

 rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu

 osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické)

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 artikulační, řečové, sluchové a rytmické hry, hry se slovy, slovní hádanky

 společné diskuse, rozhovory, individuální a skupinová konverzace (vyprávění zážitků, příběhů, vyprávění podle skutečnosti i podle obrazového materiálu, podle vlastní fantazie, sdělování slyšeného druhým apod.)

 komentování zážitků a aktivit

 samostatný slovní projev na určité téma

 poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů

 vyprávění toho, co dítě slyšelo nebo co zhlédlo

 přednes, recitace, dramatizace, zpěv

 grafické napodobování symbolů, tvarů, čísel, písmen

 prohlížení a „čtení“ knížek

 hry a činnosti zaměřené k poznávání a rozlišování zvuků, užívání gest

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 správně vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči

 pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno

 vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity

 vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah)

 domluvit se slovy

 porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj)

 formulovat otázky, odpovídat

 učit se nová slova a aktivně je používat (ptát se na slova, kterým nerozumí)

 učit se zpaměti krátké texty (reprodukovat říkanky, písničky, pohádky, zvládnout jednoduchou dramatickou úlohu apod.)

 sledovat a vyprávět příběh, pohádku

 popsat situaci (skutečnou, podle obrázku)

 chápat slovní vtip a humor

 sluchově rozlišovat začáteční a koncové slabiky a hlásky ve slovech

 poznat a vymyslet jednoduchá synonyma

 rozlišovat některé obrazné symboly (piktogramy)

 sledovat očima zleva doprava

 poznat některá písmena a číslice

 poznat napsané své jméno

 projevovat zájem o knížky

3.3.2.2. Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému (pojmovému), rozvoj paměti a pozornosti, přechod od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným, rozvoj a kultivace představivosti a fantazie

 rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů)

 posilování přirozených poznávacích citů (zvídavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)

 osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech a jejich funkci (abeceda, čísla)

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 přímé pozorování přírodních a kulturních objektů i jevů v okolí dítěte, rozhovor o výsledku pozorování

 záměrné pozorování běžných objektů a předmětů, určování a pojmenovávání jejich vlastností (velikost, barva, tvar, materiál, dotek, chuť, vůně, zvuky), jejich charakteristických znaků a funkcí

 motivovaná manipulace s předměty, zkoumání jejich vlastností

 konkrétní operace s materiálem (třídění, přiřazování, uspořádání, odhad, porovnávání apod.)

 spontánní hra, volné hry a experimenty s materiálem a předměty

 smyslové hry, nejrůznější činnosti zaměřené na rozvoj a cvičení postřehu a vnímání, zrakové a sluchové paměti, koncentrace pozornosti apod.

 námětové hry a činnosti

 hry nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii (kognitivní, imaginativní, výtvarné, konstruktivní, hudební, taneční či dramatické aktivity)

 řešení myšlenkových i praktických problémů

 hry a činnosti zaměřené ke cvičení různých forem paměti (mechanické a logické, obrazné a pojmové)

 činnosti zaměřené na vytváření (chápání) pojmů a osvojování poznatků (vysvětlování, objasňování, odpovědi na otázky, práce s knihou, s obrazovým materiálem, s médii apod.)

 činnosti zaměřené na poznávání jednoduchých obrazně znakových systémů (písmena, číslice, piktogramy, značky, symboly, obrazce)

 hry a praktické úkony procvičující orientaci v prostoru i v rovině

 činnosti zaměřené na seznamování se s elementárními číselnými a matematickými pojmy a jejich symbolikou (číselná řada, číslice, základní geometrické tvary, množství apod.) a jejich smysluplnou praktickou aplikaci

 činnosti zasvěcující dítě do časových pojmů a vztahů souvisejících s denním řádem, běžnými proměnami a vývojem a přibližující dítěti přirozené časové i logické posloupnosti dějů, příběhů, událostí apod.

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 vědomě využívat všechny smysly, záměrně pozorovat, postřehovat, všímat si (nového, změněného, chybějícího)

 záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost

 poznat a pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno

 přemýšlet, vést jednoduché úvahy

 zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (odhalovat podstatné znaky, vlastnosti předmětů, nacházet společné znaky, podobu a rozdíl, charakteristické rysy předmětů či jevů a vzájemné souvislosti mezi nimi)

 vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušenosti k učení

 postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí

 chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívat (porovnávat, uspořádávat a třídit soubory předmětů podle určitého pravidla, orientovat se v elementárním počtu cca do šesti, chápat číselnou řadu v rozsahu první desítky, poznat více, stejně, méně, první, poslední apod.)

 chápat prostorové pojmy (dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad, u, vedle, mezi apod.), elementární časové pojmy (teď, dnes, včera, zítra, ráno, večer, jaro, léto, podzim, zima, rok), orientovat se v prostoru i v rovině, částečně se orientovat v čase

 učit se nazpaměť krátké texty, vědomě si je zapamatovat a vybavit

 řešit problémy, úkoly a situace

 nalézat nová řešení nebo alternativní k běžným

 vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných, hudebních, pohybových či dramatických) i ve slovních výpovědích k nim

3.3.2.3. Sebepojetí, city, vůle

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti)

 získání relativní citové samostatnosti

 rozvoj schopnosti sebeovládání

 rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet, rozvíjet je a city plně prožívat

 rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit

 rozvoj a kultivace mravního i estetického vnímání, cítění a prožívání

 získání schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat vlastní situaci

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 spontánní hra

 činnosti zajišťující spokojenost a radost, činnosti vyvolávající veselí a pohodu

 činnosti přiměřené sílám a schopnostem dítěte a úkoly s viditelným cílem a výsledkem, v nichž může být dítě úspěšné

 činnosti nejrůznějšího zaměření vyžadující (umožňující) samostatné vystupování, vyjadřování

 příležitosti a hry pro rozvoj vůle, vytrvalosti a sebeovládání

 estetické a tvůrčí aktivity (slovesné, výtvarné, dramatické, literární, hudební, pohybové a další)

 sledování pohádek a příběhů obohacujících citový život dítěte

 cvičení v projevování citů (zvláště kladných), v sebekontrole a v sebeovládání (zvláště záporných emocí, např. hněvu, zlosti, úzkosti)

 výlety do okolí (návštěvy dětských kulturních akcí, valašského muzea v přírodě apod.)

 činnosti zaměřené k poznávání různých lidských vlastností; záměrné pozorování, čím se lidé mezi sebou liší (fyzické i psychické vlastnosti, dovednosti, schopnosti, city, vlastnosti dané pohlavními rozdíly, věkem, zeměpisným místem narození, jazykem) a v čem jsou si podobní

 dramatické činnosti (předvádění a napodobování různých typů chování člověka v různých situacích)

 činnosti vedoucí dítě k identifikaci sebe sama a k odlišení od ostatních

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 odloučit se na určitou dobu od rodičů a blízkých, být aktivní i bez jejich opory

 uvědomovat si svou samostatnost, zaujímat vlastní názory a postoje a vyjadřovat je

 rozhodovat o svých činnostech

 ve známých a opakujících se situacích a v situacích, kterým rozumí, ovládat svoje city a přizpůsobovat jim své chování

 vyjadřovat souhlas i nesouhlas, říci „ne“ v situacích, které to vyžadují (v ohrožujících, nebezpečných či neznámých situacích), odmítnout se podílet na nedovolených či zakázaných činnostech apod.

 uvědomovat si své možnosti i limity (své silné i slabé stránky)

 přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním

 prožívat radost ze zvládnutého a poznaného

 vyvíjet volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení

 respektovat předem vyjasněná a pochopená pravidla, přijímat vyjasněné a zdůvodněné povinnosti

 zorganizovat hru

 uvědomovat si příjemné a nepříjemné citové prožitky (lásku, soucítění, radost, spokojenost i strach, smutek, odmítání)

 prožívat a dětským způsobem projevovat, co cítí (soucit, radost, náklonnost), snažit se ovládat své afektivní chování (odložit splnění svých osobních přání, zklidnit se, tlumit vztek, zlost, agresivitu apod.)

 být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i k věcem

 těšit se z hezkých a příjemných zážitků, z přírodních i kulturních krás i setkávání se s uměním

 zachycovat a vyjadřovat své prožitky (slovně, výtvarně, pomocí hudby, hudebně pohybovou či dramatickou improvizací apod.)

3.3.3. Dítě a ten druhý

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému

 osvojení si elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem

 posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole)

 vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.)

 rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních

 rozvoj kooperativních dovedností

 ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi i dospělými

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 běžné verbální i neverbální komunikační aktivity dítěte s druhým dítětem i s dospělým

 sociální a interaktivní hry, hraní rolí, dramatické činnosti, hudební a hudebně pohybové hry, výtvarné hry

 společenské hry, společné aktivity nejrůznějšího zaměření

 kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách

 společná setkávání, povídání, sdílení a aktivní naslouchání druhému

 aktivity podporující sbližování dětí

 aktivity podporující uvědomování si vztahů mezi lidmi (kamarádství, přátelství, vztahy mezi oběma pohlavími, úcta ke stáří apod.)

 hry, přirozené i modelové situace, při nichž se dítě učí přijímat a respektovat druhého

 činnosti zaměřené na porozumění pravidlům vzájemného soužití a chování

 hry a činnosti, které vedou děti k ohleduplnosti k druhému, k ochotě rozdělit se s ním, půjčit hračku, střídat se, pomoci mu, ke schopnosti vyřešit vzájemný spor apod.

 činnosti zaměřené na poznávání sociálního prostředí, v němž dítě žije – rodina (funkce rodiny, členové rodiny a vztahy mezi nimi, život v rodině, rodina ve světě zvířat), mateřská škola (prostředí, vztahy mezi dětmi i dospělými, kamarádi)

 hry a situace, kde se dítě učí chránit soukromí a bezpečí své i druhých

 četba, vyprávění a poslech pohádek a příběhů s etickým obsahem a poučením

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 navazovat kontakty s dospělým, kterému je svěřeno do péče, překonat stud, komunikovat s ním vhodným způsobem, respektovat ho

 porozumět běžným projevům vyjádření emocí a nálad

 přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem, navazovat a udržovat dětská přátelství

 odmítnout komunikaci, která je mu nepříjemná

 uvědomovat si svá práva ve vztahu k druhému, přiznávat stejná práva druhým a respektovat je

 chápat, že všichni lidé (děti) mají stejnou hodnotu, přestože je každý jiný (jinak vypadá, jinak se chová, něco jiného umí či neumí apod.), že osobní, resp. osobnostní odlišnosti jsou přirozené

 uplatňovat své individuální potřeby, přání a práva s ohledem na druhého (obhajovat svůj postoj nebo názor, respektovat jiný postoj či názor), řešit konflikt dohodou

 spolupracovat s ostatními

 dodržovat dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití a chování doma, v mateřské škole, na veřejnosti, dodržovat herní pravidla

 respektovat potřeby jiného dítěte, dělit se s ním o hračky, pomůcky, pamlsky, rozdělit si úkol s jiným dítětem apod.

 vnímat, co si druhý přeje či potřebuje, vycházet mu vstříc (chovat se citlivě a ohleduplně k slabšímu či postiženému dítěti, mít ohled na druhého a soucítit s ním, nabídnout mu pomoc apod.)

 bránit se projevům násilí jiného dítěte, ubližování, ponižování apod.

 chovat se obezřetně při setkání s neznámými dětmi, staršími i dospělými jedinci, v případě potřeby požádat druhého o pomoc (pro sebe i pro jiné dítě)

3.3.4. Dítě a společnost

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí, porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí

 rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství (ke třídě, k rodině, k ostatním dětem) a vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané

 rozvoj základních kulturně společenských postojů, návyků a dovedností dítěte, rozvoj schopnosti projevovat se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně a aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny

 vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách

 seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije

 vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování

 aktivity vhodné pro přirozenou adaptaci dítěte v prostředí mateřské školy

 spoluvytváření přiměřeného množství jasných a smysluplných pravidel soužití ve třídě

 různorodé společné hry a skupinové aktivity (námětové hry, dramatizace, konstruktivní a výtvarné projekty apod.) umožňující dětem spolupodílet se na jejich průběhu i výsledcích

 přípravy a realizace společných zábav a slavností (oslavy výročí, slavnosti v rámci zvyků a tradic, sportovní akce, kulturní programy apod.)

 tvůrčí činnosti slovesné, literární, dramatické, výtvarné, hudební, hudebně pohybové, dramatické apod. podněcující tvořivost a nápaditost dítěte, estetické vnímání i vyjadřování a tříbení vkusu

 receptivní slovesné, literární, výtvarné či dramatické činnosti (poslech pohádek, příběhů, veršů, hudebních skladeb a písní, sledování dramatizací, divadelních scének)

 setkávání se s literárním, dramatickým, výtvarným a hudebním uměním mimo mateřskou školu, návštěvy kulturních a uměleckých míst a akcí zajímavých pro předškolní dítě

 hry zaměřené k poznávání a rozlišování různých společenských rolí (dítě, dospělý, rodič, učitelka, žák, role dané pohlavím, profesní role, herní role) a osvojování si rolí, do nichž se dítě přirozeně dostává

 aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku (zdvořilost, ohleduplnost, tolerance, spolupráce) a mravní hodnoty (dobro, zlo, spravedlnost, pravda, upřímnost, otevřenost apod.) v jednání lidí

 hry a praktické činnosti uvádějící dítě do světa lidí, jejich občanského života a práce (využívání praktických ukázek z okolí dítěte, tematické hry seznamující dítě s různými druhy zaměstnání, řemesel a povolání, s různými pracovními činnostmi a pracovními předměty, praktická manipulace s některými pomůckami a nástroji, provádění jednoduchých pracovních úkonů a činností apod.)

 aktivity přibližující dítěti svět kultury a umění a umožňující mu poznat rozmanitost kultur (výtvarné, hudební a dramatické činnosti, sportovní aktivity, zábavy, účast dětí na kulturních akcích, návštěvy výstav, divadelních a filmových představení, využívání příležitostí seznamujících dítě přirozeným způsobem s různými tradicemi a zvyky běžnými v jeho kulturním prostředí apod.)

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými i s dětmi (zdravit známé děti i dospělé, rozloučit se, poprosit, poděkovat, vzít si slovo, až když druhý domluví, požádat o pomoc, vyslechnout sdělení, uposlechnout pokyn apod.)

 pochopit, že každý má ve společenství (v rodině, ve třídě, v herní skupině) svou roli, podle které je třeba se chovat

 chovat se a jednat na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé

 začlenit se do třídy a zařadit se mezi své vrstevníky, respektovat jejich rozdílné vlastnosti, schopnosti a dovednosti

 porozumět běžným neverbálním projevům citových prožitků a nálad druhých

 adaptovat se na život ve škole, aktivně zvládat požadavky plynoucí z prostředí školy i jeho běžných proměn (vnímat základní pravidla jednání ve skupině, podílet se na nich a řídit se jimi, podřídit se rozhodnutí skupiny, přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat, přijímat autoritu) a spoluvytvářet v tomto společenství prostředí pohody

 vyjednávat s dětmi i dospělými ve svém okolí, domluvit se na společném řešení (v jednoduchých situacích samostatně, jinak s pomocí)

 utvořit si základní dětskou představu o pravidlech chování a společenských normách, co je v souladu s nimi a co proti nim a ve vývojově odpovídajících situacích se podle této představy chovat (doma, v mateřské škole i na veřejnosti)

 chovat se zdvořile, přistupovat k druhým lidem, k dospělým i k dětem, bez předsudků, s úctou k jejich osobě, vážit si jejich práce a úsilí

 dodržovat pravidla her a jiných činností, jednat spravedlivě, hrát férově

 zacházet šetrně s vlastními i cizími pomůckami, hračkami, věcmi denní potřeby, s knížkami, apod.

 vnímat umělecké a kulturní podněty, pozorně poslouchat, sledovat se zájmem literární, dramatické či hudební představení a hodnotit svoje zážitky (říci, co bylo zajímavé, co je zaujalo)

 zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat, konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět z různých jiných materiálů, z přírodnin aj.)

 vyjadřovat se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností, zvládat základní hudební dovednosti vokální i instrumentální (zazpívat píseň, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji, sledovat a rozlišovat rytmus)

3.3.5. Dítě a svět

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách

 poznávání jiných kultur

 pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit

 osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí a k ochraně dítěte před jeho nebezpečnými vlivy

 rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách

 rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám

 vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, se živou a neživou přírodou, lidmi, společností, planetou Zemí

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 přirozené pozorování blízkého prostředí a života v něm, okolní přírody, kulturních i technických objektů, vycházky do okolí, výlety

 aktivity zaměřené k získávání praktické orientace v okolí

 praktické užívání technických přístrojů, hraček a dalších předmětů a pomůcek, se kterými se dítě běžně setkává

 přirozené i zprostředkované poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitostí a změn v přírodě (živá i neživá příroda, přírodní jevy a děje, rostliny, živočichové, krajina a její ráz, podnebí, počasí, ovzduší, roční období)

 práce s literárními texty, s obrazovým materiálem, využívání encyklopedií a dalších médií

 kognitivní činnosti (kladení otázek a hledání odpovědí, diskuse nad problémem, vyprávění, poslech, objevování)

 praktické činnosti, na jejichž základě se dítě seznamuje s různými přírodními i umělými látkami a materiály ve svém okolí a jejichž prostřednictvím získává zkušenosti s jejich vlastnostmi (praktické pokusy, zkoumání, manipulace s různými materiály a surovinami)

 využívání přirozených podnětů, situací a praktických ukázek v životě a okolí dítěte k seznamování dítěte s elementárními dítěti srozumitelnými reáliemi o naší republice

 pozorování životních podmínek a stavu životního prostředí, poznávání ekosystémů (les, louka, rybník apod.)

 ekologicky motivované herní aktivity (ekohry)

 smysluplné činnosti přispívající k péči o životní prostředí a okolní krajinu, pracovní činnosti, pěstitelské a chovatelské činnosti, činnosti zaměřené k péči o školní prostředí, školní zahradu a blízké okolí

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 orientovat se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí (doma, v budově mateřské školy, v blízkém okolí)

 zvládat běžné činnosti a požadavky kladené na dítě i jednoduché praktické situace, které se doma a v mateřské škole opakují, chovat se přiměřeně a bezpečně

 osvojovat si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi

 mít povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických ukázek v okolí dítěte

 vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý – jak svět přírody, tak i svět lidí (mít elementární povědomí o existenci různých národů a kultur, různých zemích, o planetě Zemi, vesmíru apod.)

 všímat si změn a dění v nejbližším okolí

 porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé (všechno kolem se mění, vyvíjí, pohybuje a proměňuje) a že s těmito změnami je třeba v životě počítat, přizpůsobovat se běžně proměnlivým okolnostem doma i v mateřské škole

 mít povědomí o významu životního prostředí (přírody i společnosti) pro člověka, uvědomovat si, že způsobem, jakým se dítě i ostatní v jeho okolí chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí

 rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat, všímat si nepořádků a škod, upozornit na ně

 pomáhat pečovat o okolní životní prostředí (dbát o pořádek a čistotu, nakládat vhodným způsobem s odpady, starat se o rostliny, spoluvytvářet pohodu prostředí, chránit přírodu v okolí, živé tvory apod.)

3.4. Zima

Masopust, Morana

3.4.1. Dítě a jeho tělo

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 uvědomění si vlastního těla

 rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládání pohybového aparátu a tělesných funkcí

 rozvoj a užívání všech smyslů

 rozvoj fyzické i psychické zdatnosti

 osvojení si věku přiměřených praktických dovedností

 osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech a jejich kvalitě

 osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí

 vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh, skoky a poskoky, lezení), nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla na místě) a jiné činnosti (tanec)

 manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty, pomůckami, nástroji, náčiním, materiálem; činnosti seznamující děti s věcmi, které je obklopují, a jejich praktickým používáním

 zdravotně zaměřené činnosti (vyrovnávací, protahovací, uvolňovací, dechová, relaxační cvičení)

 smyslové a psychomotorické hry

 konstruktivní a grafické činnosti

 hudební a hudebně pohybové hry a činnosti

 jednoduché pracovní a sebeobslužné činnosti v oblasti osobní hygieny, stolování, oblékání, úklidu, úpravy prostředí apod.

 činnosti zaměřené k poznávání lidského těla a jeho částí

 příležitosti a činnosti směřující k ochraně zdraví, osobního bezpečí a vytváření zdravých životních návyků

 činnosti relaxační a odpočinkové, zajišťující zdravou atmosféru a pohodu prostředí

 příležitosti a činnosti směřující k prevenci úrazů (hrozících při hrách, pohybových činnostech a dopravních situacích, při setkávání s cizími lidmi), k prevenci nemoci, nezdravých návyků a závislostí

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 zachovávat správné držení těla

 zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (zvládat překážky, házet a chytat míč, užívat různé náčiní, pohybovat se ve skupině dětí, pohybovat se na sněhu, ledu)

 koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla, sladit pohyb s rytmem a hudbou

 vědomě napodobovat jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu

 ovládat dechové svalstvo, sladit pohyb se zpěvem

 vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, chutě, vnímat hmatem apod.)

 ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s předměty denní potřeby, s drobnými pomůckami, s nástroji, náčiním a materiálem, zacházet s grafickým a výtvarným materiálem, např. s tužkami, barvami, nůžkami, papírem, modelovací hmotou, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji apod.)

 zvládat sebeobsluhu, uplatňovat základní kulturně hygienické a zdravotně preventivní návyky (starat se o osobní hygienu, přijímat stravu a tekutinu, umět stolovat, postarat se o sebe a své osobní věci, oblékat se, svlékat, obouvat apod.)

 zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (postarat se o hračky, pomůcky, uklidit po sobě, udržovat pořádek, zvládat jednoduché úklidové práce, práce na zahradě apod.)

 pojmenovat části těla, některé orgány (včetně pohlavních), znát jejich funkce, mít povědomí o těle a jeho vývoji, (o narození, růstu těla a jeho proměnách), znát základní pojmy užívané ve spojení se zdravím, s pohybem a sportem

 rozlišovat, co prospívá zdraví a co mu škodí; chovat se tak, aby v situacích pro dítě běžných a jemu známých neohrožovalo zdraví, bezpečí a pohodu svou ani druhých

 mít povědomí o významu péče o čistotu a zdraví, o významu aktivního pohybu a zdravé výživy

 mít povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc (kam se obrátit, koho přivolat, jakým způsobem apod.)

 zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, drobnými nástroji, sportovním náčiním a nářadím, výtvarnými pomůckami a materiály, jednoduchými hudebními nástroji, běžnými pracovními pomůckami

3.4.2. Dítě a jeho psychika

3.4.2.1. Jazyk a řeč

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání,

porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování)

 rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu

 osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické)

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 artikulační, řečové, sluchové a rytmické hry, hry se slovy, slovní hádanky, vokální činnosti (doplnit všude)

 společné diskuse, rozhovory, individuální a skupinová konverzace (vyprávění zážitků, příběhů, vyprávění podle skutečnosti i podle obrazového materiálu, podle vlastní fantazie, sdělování slyšeného druhým apod.)

 komentování zážitků a aktivit, vyřizování vzkazů a zpráv

 samostatný slovní projev na určité téma

 poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů, sledování filmových a divadelních pohádek a příběhů

 vyprávění toho, co dítě slyšelo nebo co zhlédlo

 zpěv

 grafické napodobování symbolů, tvarů, čísel, písmen

 prohlížení a „čtení“ knížek

 hry a činnosti zaměřené k poznávání a rozlišování zvuků, užívání gest

 činnosti a příležitosti seznamující děti s různými sdělovacími prostředky (noviny, časopisy, knihy)

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 správně vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči

 pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno

 vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách

 vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se)

 domluvit se slovy i gesty, improvizovat

 porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj a zopakovat jej ve správných větách)

 formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat

 učit se nová slova a aktivně je používat (ptát se na slova, kterým nerozumí)

 učit se zpaměti krátké texty (reprodukovat říkanky, písničky, pohádky, zvládnout jednoduchou dramatickou úlohu apod.)

 sledovat a vyprávět příběh, pohádku

 popsat situaci (skutečnou, podle obrázku)

 chápat slovní vtip a humor

 sluchově rozlišovat začáteční a koncové slabiky a hlásky ve slovech

 utvořit jednoduchý rým

 poznat a vymyslet jednoduchá synonyma, homonyma a antonyma

 rozlišovat některé obrazné symboly (piktogramy, orientační a dopravní značky, označení nebezpečí apod.) a porozumět jejich významu i jejich komunikativní funkci

 sledovat očima zleva doprava

 poznat některá písmena a číslice, popř. slova

 poznat napsané své jméno

 projevovat zájem o knížky, soustředěně poslouchat

3.4.2.2. Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému (pojmovému), rozvoj paměti a pozornosti, přechod od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným, rozvoj a kultivace představivosti a fantazie

 rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)

 posilování přirozených poznávacích citů (zvídavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)

 vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem a k učení, podpora a rozvoj zájmu o učení

 osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech a jejich funkci (abeceda, čísla)

 vytváření základů pro práci s informacemi

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 přímé pozorování přírodních, kulturních i technických objektů i jevů v okolí dítěte, rozhovor o výsledku pozorování

 záměrné pozorování běžných objektů a předmětů, určování a pojmenovávání jejich vlastností (velikost, barva, tvar, materiál, dotek, chuť, vůně, zvuky), jejich charakteristických znaků a funkcí

 motivovaná manipulace s předměty, zkoumání jejich vlastností

 konkrétní operace s materiálem (třídění, přiřazování, uspořádání, odhad, porovnávání apod.)

 spontánní hra, volné hry a experimenty s materiálem a předměty

 smyslové hry, nejrůznější činnosti zaměřené na rozvoj a cvičení postřehu a vnímání, zrakové a sluchové paměti, koncentrace pozornosti apod.

 námětové hry a činnosti

 hry nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii (kognitivní, imaginativní, výtvarné, konstruktivní, hudební, taneční či dramatické aktivity)

 řešení myšlenkových i praktických problémů, hledání různých možností a variant

 hry a činnosti zaměřené ke cvičení různých forem paměti (mechanické a logické, obrazné a pojmové)

 činnosti zaměřené na vytváření (chápání) pojmů a osvojování poznatků (vysvětlování, objasňování, odpovědi na otázky, práce s knihou, s obrazovým materiálem, s médii apod.)

 činnosti zaměřené na poznávání jednoduchých obrazně znakových systémů (písmena, číslice, piktogramy, značky, symboly, obrazce)

 hry a praktické úkony procvičující orientaci v prostoru i v rovině

 činnosti zaměřené na seznamování se s elementárními číselnými a matematickými pojmy a jejich symbolikou (číselná řada, číslice, základní geometrické tvary, množství apod.)

 činnosti zasvěcující dítě do časových pojmů a vztahů souvisejících s denním řádem, běžnými proměnami a vývojem a přibližující dítěti přirozené časové i logické posloupnosti dějů, příběhů, událostí apod.

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 vědomě využívat všechny smysly, záměrně pozorovat, postřehovat, všímat si (nového, změněného, chybějícího)

 záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost

 poznat a pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno

 přemýšlet, vést jednoduché úvahy a také vyjádřit to, o čem přemýšlí

 zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (odhalovat podstatné znaky, vlastnosti předmětů, nacházet společné znaky, podobu a rozdíl, charakteristické rysy předmětů či jevů a vzájemné souvislosti mezi nimi)

 vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušenosti k učení

 postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí

 chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívat (porovnávat, uspořádávat a třídit soubory předmětů podle určitého pravidla, orientovat se v elementárním počtu cca do šesti, chápat číselnou řadu v rozsahu první desítky, poznat více, stejně, méně, první, poslední apod.)

 chápat prostorové pojmy (dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad, u, vedle, mezi apod.), elementární časové pojmy (teď, dnes, včera, zítra, ráno, večer, jaro, léto, podzim, zima, rok), orientovat se v prostoru i v rovině, částečně se orientovat v čase

 učit se nazpaměť krátké texty, vědomě si je zapamatovat a vybavit

 řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“

 nalézat nová řešení nebo alternativní k běžným

 vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných, hudebních, pohybových či dramatických) i ve slovních výpovědích k nim

3.4.2.3. Sebepojetí, city, vůle

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti)

 získání relativní citové samostatnosti

 rozvoj schopnosti sebeovládání

 rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet, rozvíjet je a city plně prožívat

 rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit

 rozvoj a kultivace mravního i estetického vnímání, cítění a prožívání

 získání schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat vlastní situaci

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 spontánní hra

 činnosti zajišťující spokojenost a radost, činnosti vyvolávající veselí a pohodu

 činnosti přiměřené sílám a schopnostem dítěte a úkoly s viditelným cílem a výsledkem, v nichž může být dítě úspěšné

 činnosti nejrůznějšího zaměření vyžadující (umožňující) samostatné vystupování, vyjadřování, obhajování vlastních názorů, rozhodování a sebehodnocení

 příležitosti a hry pro rozvoj vůle, vytrvalosti a sebeovládání

 cvičení organizačních dovedností

 estetické a tvůrčí aktivity (slovesné, výtvarné, dramatické, literární, hudební, pohybové a další)

 sledování pohádek a příběhů obohacujících citový život dítěte

 cvičení v projevování citů (zvláště kladných), v sebekontrole a v sebeovládání (zvláště záporných emocí, např. hněvu, zlosti, úzkosti)

 hry na téma rodiny, přátelství apod.

 výlety do okolí (do přírody, návštěvy dětských kulturních akcí apod.)

 činnosti zaměřené k poznávání různých lidských vlastností; záměrné pozorování, čím se lidé mezi sebou liší (fyzické i psychické vlastnosti, dovednosti, schopnosti, city, vlastnosti dané pohlavními rozdíly, věkem, zeměpisným místem narození, jazykem) a v čem jsou si podobní

 dramatické činnosti (předvádění a napodobování různých typů chování člověka v různých situacích), mimické vyjadřování nálad (úsměv, pláč, hněv, zloba, údiv, vážnost apod.)

 činnosti vedoucí dítě k identifikaci sebe sama a k odlišení od ostatních

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 odloučit se na určitou dobu od rodičů a blízkých, být aktivní i bez jejich opory

 uvědomovat si svou samostatnost, zaujímat vlastní názory a postoje a vyjadřovat je

 rozhodovat o svých činnostech

 ve známých a opakujících se situacích a v situacích, kterým rozumí, ovládat svoje city a přizpůsobovat jim své chování

 vyjadřovat souhlas i nesouhlas, říci „ne“ v situacích, které to vyžadují (v ohrožujících, nebezpečných či neznámých situacích), odmítnout se podílet na nedovolených či zakázaných činnostech apod.

 uvědomovat si své možnosti i limity (své silné i slabé stránky)

 přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit svoje osobní pokroky

 prožívat radost ze zvládnutého a poznaného

 vyvíjet volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení

 respektovat předem vyjasněná a pochopená pravidla, přijímat vyjasněné a zdůvodněné povinnosti

 zorganizovat hru

 uvědomovat si příjemné a nepříjemné citové prožitky (lásku, soucítění, radost, spokojenost i strach, smutek, odmítání), rozlišovat citové projevy v důvěrném (rodinném) a cizím prostředí

 prožívat a dětským způsobem projevovat, co cítí (soucit, radost, náklonnost), snažit se ovládat své afektivní chování (odložit splnění svých osobních přání, zklidnit se, tlumit vztek, zlost, agresivitu apod.)

 být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i k věcem

 těšit se z hezkých a příjemných zážitků, z přírodních i kulturních krás i setkávání se s uměním

 zachycovat a vyjadřovat své prožitky (slovně, výtvarně, pomocí hudby, hudebně pohybovou či dramatickou improvizací apod.)

3.4.3. Dítě a ten druhý

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému

 osvojení si elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem

 posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole,)

 vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.)

 rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních

 rozvoj kooperativních dovedností

 ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi i dospělými

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 běžné verbální i neverbální komunikační aktivity dítěte s druhým dítětem i s dospělým

 sociální a interaktivní hry, hraní rolí, dramatické činnosti, hudební a hudebně pohybové hry, výtvarné hry a etudy

 společenské hry, společné aktivity nejrůznějšího zaměření

 kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách

 společná setkávání, povídání, sdílení a aktivní naslouchání druhému

 aktivity podporující sbližování dětí

 aktivity podporující uvědomování si vztahů mezi lidmi (kamarádství, přátelství, vztahy mezi oběma pohlavími, úcta ke stáří apod.)

 hry, přirozené i modelové situace, při nichž se dítě učí přijímat a respektovat druhého

 činnosti zaměřené na porozumění pravidlům vzájemného soužití a chování, spolupodílení se na jejich tvorbě

 hry a činnosti, které vedou děti k ohleduplnosti k druhému, k ochotě rozdělit se s ním, půjčit hračku, střídat se, pomoci mu, ke schopnosti vyřešit vzájemný spor apod.

 činnosti zaměřené na poznávání sociálního prostředí, v němž dítě žije – rodina (funkce rodiny, členové rodiny a vztahy mezi nimi, život v rodině, rodina ve světě zvířat), mateřská škola (prostředí, vztahy mezi dětmi i dospělými, kamarádi)

 hry a situace, kde se dítě učí chránit soukromí a bezpečí své i druhých

 četba, vyprávění a poslech pohádek a příběhů s etickým obsahem a poučením

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 navazovat kontakty s dospělým, kterému je svěřeno do péče, překonat stud, komunikovat s ním vhodným způsobem, respektovat ho

 porozumět běžným projevům vyjádření emocí a nálad

 přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem, navazovat a udržovat dětská přátelství

 odmítnout komunikaci, která je mu nepříjemná

 uvědomovat si svá práva ve vztahu k druhému, přiznávat stejná práva druhým a respektovat je

 chápat, že všichni lidé (děti) mají stejnou hodnotu, přestože je každý jiný (jinak vypadá, jinak se chová, něco jiného umí či neumí apod.), že osobní, resp. osobnostní odlišnosti jsou přirozené

 uplatňovat své individuální potřeby, přání a práva s ohledem na druhého (obhajovat svůj postoj nebo názor, respektovat jiný postoj či názor), přijímat a uzavírat kompromisy, řešit konflikt dohodou

 spolupracovat s ostatními

 dodržovat dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití a chování doma, v mateřské škole, na veřejnosti, dodržovat herní pravidla

 respektovat potřeby jiného dítěte, dělit se s ním o hračky, pomůcky, pamlsky, rozdělit si úkol s jiným dítětem apod.

 vnímat, co si druhý přeje či potřebuje, vycházet mu vstříc (chovat se citlivě a ohleduplně k slabšímu či postiženému dítěti, mít ohled na druhého a soucítit s ním, nabídnout mu pomoc apod.)

 bránit se projevům násilí jiného dítěte, ubližování, ponižování apod.

 chovat se obezřetně při setkání s neznámými dětmi, staršími i dospělými jedinci, v případě potřeby požádat druhého o pomoc (pro sebe i pro jiné dítě)

3.4.4. Dítě a společnost

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí, porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí

 rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství (ke třídě, k rodině, k ostatním dětem) a vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané

 rozvoj základních kulturně společenských postojů, návyků a dovedností dítěte, rozvoj schopnosti projevovat se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně a aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny

 vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách

 seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije

 vytvoření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat

 rozvoj společenského i estetického vkusu

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování

 aktivity vhodné pro přirozenou adaptaci dítěte v prostředí mateřské školy

 spoluvytváření přiměřeného množství jasných a smysluplných pravidel soužití ve třídě

 různorodé společné hry a skupinové aktivity (námětové hry, dramatizace, konstruktivní a výtvarné projekty apod.) umožňující dětem spolupodílet se na jejich průběhu i výsledcích

 přípravy a realizace společných zábav a slavností (oslavy výročí, slavnosti v rámci zvyků a tradic, sportovní akce, kulturní programy apod.)

 tvůrčí činnosti slovesné, literární, dramatické, výtvarné, hudební, hudebně pohybové, dramatické apod. podněcující tvořivost a nápaditost dítěte, estetické vnímání i vyjadřování a tříbení vkusu

 receptivní slovesné, literární, výtvarné či dramatické činnosti (poslech pohádek, příběhů, veršů, hudebních skladeb a písní, sledování dramatizací, divadelních scének)

 setkávání se s literárním, dramatickým, výtvarným a hudebním uměním mimo mateřskou školu, návštěvy kulturních a uměleckých míst a akcí zajímavých pro předškolní dítě

 hry zaměřené k poznávání a rozlišování různých společenských rolí (dítě, dospělý, rodič, učitelka, žák, role dané pohlavím, profesní role, herní role) a osvojování si rolí, do nichž se dítě přirozeně dostává

 aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku (zdvořilost, ohleduplnost, tolerance, spolupráce) a mravní hodnoty (dobro, zlo, spravedlnost, pravda, upřímnost, otevřenost apod.) v jednání lidí

 hry a praktické činnosti uvádějící dítě do světa lidí, jejich občanského života a práce (využívání praktických ukázek z okolí dítěte, tematické hry seznamující dítě s různými druhy zaměstnání, řemesel a povolání, s různými pracovními činnostmi a pracovními předměty, praktická manipulace s některými pomůckami a nástroji, provádění jednoduchých pracovních úkonů a činností apod.)

 aktivity přibližující dítěti svět kultury a umění a umožňující mu poznat rozmanitost kultur (výtvarné, hudební a dramatické činnosti, sportovní aktivity, zábavy, účast dětí na kulturních akcích, návštěvy výstav, divadelních a filmových představení, využívání příležitostí seznamujících dítě přirozeným způsobem s různými tradicemi a zvyky běžnými v jeho kulturním prostředí apod.)

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými i s dětmi (zdravit známé děti i dospělé, rozloučit se, poprosit, poděkovat, vzít si slovo, až když druhý domluví, požádat o pomoc, vyslechnout sdělení, uposlechnout pokyn apod.)

 pochopit, že každý má ve společenství (v rodině, ve třídě, v herní skupině) svou roli, podle které je třeba se chovat

 chovat se a jednat na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé

 začlenit se do třídy a zařadit se mezi své vrstevníky, respektovat jejich rozdílné vlastnosti, schopnosti a dovednosti

 porozumět běžným neverbálním projevům citových prožitků a nálad druhých

 adaptovat se na život ve škole, aktivně zvládat požadavky plynoucí z prostředí školy i jeho běžných proměn (vnímat základní pravidla jednání ve skupině, podílet se na nich a řídit se jimi, podřídit se rozhodnutí skupiny, přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat, přijímat autoritu) a spoluvytvářet v tomto společenství prostředí pohody

 vyjednávat s dětmi i dospělými ve svém okolí, domluvit se na společném řešení (v jednoduchých situacích samostatně, jinak s pomocí)

 utvořit si základní dětskou představu o pravidlech chování a společenských normách, co je v souladu s nimi a co proti nim a ve vývojově odpovídajících situacích se podle této představy chovat (doma, v mateřské škole i na veřejnosti)

 chovat se zdvořile, přistupovat k druhým lidem, k dospělým i k dětem, bez předsudků, s úctou k jejich osobě, vážit si jejich práce a úsilí

 dodržovat pravidla her a jiných činností, jednat spravedlivě, hrát férově

 uvědomovat si, že ne všichni lidé respektují pravidla chování, že se mohou chovat neočekávaně, proti pravidlům, a tím ohrožovat pohodu i bezpečí druhých; odmítat společensky nežádoucí chování (např. lež, nespravedlnost, ubližování, lhostejnost či agresivitu), chránit se před ním a v rámci svých možností se bránit jeho důsledkům (vyhýbat se komunikaci s lidmi, kteří se takto chovají)

 zacházet šetrně s vlastními i cizími pomůckami, hračkami, věcmi denní potřeby, s knížkami, apod.

 vnímat umělecké a kulturní podněty, pozorně poslouchat, sledovat se zájmem literární, dramatické či hudební představení a hodnotit svoje zážitky (říci, co bylo zajímavé, co je zaujalo)

 zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat, konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět z různých jiných materiálů, z přírodnin aj.)

 vyjadřovat se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností, zvládat základní hudební dovednosti vokální i instrumentální (zazpívat píseň, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji, sledovat a rozlišovat rytmus)

3.4.5. Dítě a svět

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí, porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí

 rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství (ke třídě, k rodině, k ostatním dětem) a vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané

 rozvoj základních kulturně společenských postojů, návyků a dovedností dítěte, rozvoj schopnosti projevovat se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně a aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny

 vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách

 seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije

 vytvoření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat

 rozvoj společenského i estetického vkusu

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování

 aktivity vhodné pro přirozenou adaptaci dítěte v prostředí mateřské školy

 spoluvytváření přiměřeného množství jasných a smysluplných pravidel soužití ve třídě

 různorodé společné hry a skupinové aktivity (námětové hry, dramatizace, konstruktivní a výtvarné projekty apod.) umožňující dětem spolupodílet se na jejich průběhu i výsledcích

 přípravy a realizace společných zábav a slavností (oslavy výročí, slavnosti v rámci zvyků a tradic, sportovní akce, kulturní programy apod.)

 tvůrčí činnosti slovesné, literární, dramatické, výtvarné, hudební, hudebně pohybové, dramatické apod. podněcující tvořivost a nápaditost dítěte, estetické vnímání i vyjadřování a tříbení vkusu

 receptivní slovesné, literární, výtvarné či dramatické činnosti (poslech pohádek, příběhů, veršů, hudebních skladeb a písní, sledování dramatizací, divadelních scének)

 setkávání se s literárním, dramatickým, výtvarným a hudebním uměním mimo mateřskou školu, návštěvy kulturních a uměleckých míst a akcí zajímavých pro předškolní dítě

 hry zaměřené k poznávání a rozlišování různých společenských rolí (dítě, dospělý, rodič, učitelka, žák, role dané pohlavím, profesní role, herní role) a osvojování si rolí, do nichž se dítě přirozeně dostává

 aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku (zdvořilost, ohleduplnost, tolerance, spolupráce) a mravní hodnoty (dobro, zlo, spravedlnost, pravda, upřímnost, otevřenost apod.) v jednání lidí

 hry a praktické činnosti uvádějící dítě do světa lidí, jejich občanského života a práce (využívání praktických ukázek z okolí dítěte, tematické hry seznamující dítě s různými druhy zaměstnání, řemesel a povolání, s různými pracovními činnostmi a pracovními předměty, praktická manipulace s některými pomůckami a nástroji, provádění jednoduchých pracovních úkonů a činností apod.)

 aktivity přibližující dítěti svět kultury a umění a umožňující mu poznat rozmanitost kultur (výtvarné, hudební a dramatické činnosti, sportovní aktivity, zábavy, účast dětí na kulturních akcích, návštěvy výstav, divadelních a filmových představení, využívání příležitostí

seznamujících dítě přirozeným způsobem s různými tradicemi a zvyky běžnými v jeho kulturním prostředí apod.)

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými i s dětmi (zdravit známé děti i dospělé, rozloučit se, poprosit, poděkovat, vzít si slovo, až když druhý domluví, požádat o pomoc, vyslechnout sdělení, uposlechnout pokyn apod.)

 pochopit, že každý má ve společenství (v rodině, ve třídě, v herní skupině) svou roli, podle které je třeba se chovat

 chovat se a jednat na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé

 začlenit se do třídy a zařadit se mezi své vrstevníky, respektovat jejich rozdílné vlastnosti, schopnosti a dovednosti

 porozumět běžným neverbálním projevům citových prožitků a nálad druhých

 adaptovat se na život ve škole, aktivně zvládat požadavky plynoucí z prostředí školy i jeho běžných proměn (vnímat základní pravidla jednání ve skupině, podílet se na nich a řídit se jimi, podřídit se rozhodnutí skupiny, přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat, přijímat autoritu) a spoluvytvářet v tomto společenství prostředí pohody

 vyjednávat s dětmi i dospělými ve svém okolí, domluvit se na společném řešení (v jednoduchých situacích samostatně, jinak s pomocí)

 utvořit si základní dětskou představu o pravidlech chování a společenských normách, co je v souladu s nimi a co proti nim a ve vývojově odpovídajících situacích se podle této představy chovat (doma, v mateřské škole i na veřejnosti)

 chovat se zdvořile, přistupovat k druhým lidem, k dospělým i k dětem, bez předsudků, s úctou k jejich osobě, vážit si jejich práce a úsilí

 dodržovat pravidla her a jiných činností, jednat spravedlivě, hrát férově

 uvědomovat si, že ne všichni lidé respektují pravidla chování, že se mohou chovat neočekávaně, proti pravidlům, a tím ohrožovat pohodu i bezpečí druhých; odmítat společensky nežádoucí chování (např. lež, nespravedlnost, ubližování, lhostejnost či agresivitu), chránit se před ním a v rámci svých možností se bránit jeho důsledkům (vyhýbat se komunikaci s lidmi, kteří se takto chovají)

 zacházet šetrně s vlastními i cizími pomůckami, hračkami, věcmi denní potřeby, s knížkami, apod.

 vnímat umělecké a kulturní podněty, pozorně poslouchat, sledovat se zájmem literární, dramatické či hudební představení a hodnotit svoje zážitky (říci, co bylo zajímavé, co je zaujalo)

 zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat, konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět z různých jiných materiálů, z přírodnin aj.)

 vyjadřovat se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností, zvládat základní hudební dovednosti vokální i instrumentální (zazpívat píseň, zacházet s jednoduchými

hudebními nástroji, sledovat a rozlišovat rytmus)

3.5. Jaro

Velikonoce, Den Země

3.5.1. Dítě a jeho tělo

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 uvědomění si vlastního těla

 rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládání pohybového aparátu a tělesných funkcí

 rozvoj a užívání všech smyslů

 rozvoj fyzické i psychické zdatnosti

 osvojení si věku přiměřených praktických dovedností

 osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech a jejich kvalitě

 osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí

 vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh, skoky a poskoky, lezení), nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla na místě) a jiné činnosti (základní gymnastika, turistika, sezonní činnosti, míčové hry apod.)

 manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty, pomůckami, nástroji, náčiním, materiálem; činnosti seznamující děti s věcmi, které je obklopují, a jejich praktickým používáním

 zdravotně zaměřené činnosti (vyrovnávací, protahovací, uvolňovací, dechová, relaxační cvičení)

 smyslové a psychomotorické hry

 konstruktivní a grafické činnosti

 hudební a hudebně pohybové hry a činnosti

 jednoduché pracovní a sebeobslužné činnosti v oblasti osobní hygieny, stolování, oblékání, úklidu, úpravy prostředí apod.

 činnosti relaxační a odpočinkové, zajišťující zdravou atmosféru a pohodu prostředí

 příležitosti a činnosti směřující k prevenci úrazů (hrozících při hrách, pohybových činnostech a dopravních situacích, při setkávání s cizími lidmi

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 zachovávat správné držení těla

 zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (zvládat překážky, házet a chytat míč, pohybovat se ve skupině dětí, pohybovat se v písku)

 koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla, sladit pohyb s rytmem a hudbou

 vědomě napodobovat jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu

 ovládat dechové svalstvo, sladit pohyb se zpěvem

 vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, chutě, vnímat hmatem apod.)

 ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s předměty denní potřeby, s drobnými pomůckami, s nástroji, náčiním a materiálem, zacházet s grafickým a výtvarným materiálem, např. s tužkami, barvami, nůžkami, papírem, modelovací hmotou, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji apod.)

 zvládat sebeobsluhu, uplatňovat základní kulturně hygienické a zdravotně preventivní návyky (starat se o osobní hygienu, přijímat stravu a tekutinu, umět stolovat, postarat se o sebe a své osobní věci, oblékat se, svlékat, obouvat apod.)

 zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (postarat se o hračky, pomůcky, uklidit po sobě, udržovat pořádek, zvládat jednoduché úklidové práce, práce na zahradě apod.)

 rozlišovat, co prospívá zdraví a co mu škodí; chovat se tak, aby v situacích pro dítě běžných a jemu známých neohrožovalo zdraví, bezpečí a pohodu svou ani druhých

 mít povědomí o významu péče o čistotu a zdraví, o významu aktivního pohybu a zdravé výživy

 mít povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc (kam se obrátit, koho přivolat, jakým způsobem apod.)

 zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, drobnými nástroji, sportovním náčiním a nářadím, výtvarnými pomůckami a materiály, jednoduchými hudebními nástroji, běžnými pracovními pomůckami

3.5.2. Dítě a jeho psychika

3.5.2.1. Jazyk a řeč

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování)

 rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu

 osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické)

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 artikulační, řečové, sluchové a rytmické hry, hry se slovy, slovní hádanky, vokální činnosti

 společné diskuse, rozhovory, individuální a skupinová konverzace (vyprávění zážitků, příběhů, vyprávění podle skutečnosti i podle obrazového materiálu, podle vlastní fantazie, sdělování slyšeného druhým apod.)

 komentování zážitků a aktivit, vyřizování vzkazů a zpráv

 samostatný slovní projev na určité téma

 poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů, sledování filmových a divadelních pohádek a příběhů

 vyprávění toho, co dítě slyšelo nebo co zhlédlo

 přednes, recitace, dramatizace, zpěv

 grafické napodobování symbolů, tvarů, čísel, písmen

 prohlížení a „čtení“ knížek

 hry a činnosti zaměřené k poznávání a rozlišování zvuků, užívání gest

 činnosti a příležitosti seznamující děti s různými sdělovacími prostředky (noviny, časopisy, knihy, audiovizuální technika)

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 správně vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči

 pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno

 vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách

 vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se)

 domluvit se slovy i gesty, improvizovat

 porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj a zopakovat jej ve správných větách)

 formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat

 učit se nová slova a aktivně je používat (ptát se na slova, kterým nerozumí)

 učit se zpaměti krátké texty (reprodukovat říkanky, písničky, pohádky, zvládnout jednoduchou dramatickou úlohu apod.)

 sledovat a vyprávět příběh, pohádku

 popsat situaci (skutečnou, podle obrázku)

 chápat slovní vtip a humor

 sluchově rozlišovat začáteční a koncové slabiky a hlásky ve slovech

 utvořit jednoduchý rým

 poznat a vymyslet jednoduchá synonyma, homonyma a antonyma

 rozlišovat některé obrazné symboly (piktogramy, orientační a dopravní značky, označení nebezpečí apod.) a porozumět jejich významu i jejich komunikativní funkci

 sledovat očima zleva doprava

 poznat některá písmena a číslice, popř. slova

 poznat napsané své jméno

 projevovat zájem o knížky, soustředěně poslouchat

3.5.2.2. Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému (pojmovému), rozvoj paměti a pozornosti, přechod od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným, rozvoj a kultivace představivosti a fantazie

 rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)

 posilování přirozených poznávacích citů (zvídavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)

 vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem a k učení, podpora a rozvoj zájmu o učení

 osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech a jejich funkci (abeceda, čísla)

 vytváření základů pro práci s informacemi

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 přímé pozorování přírodních, kulturních i technických objektů i jevů v okolí dítěte, rozhovor o výsledku pozorování

 záměrné pozorování běžných objektů a předmětů, určování a pojmenovávání jejich vlastností (velikost, barva, tvar, materiál, dotek, chuť, vůně, zvuky), jejich charakteristických znaků a funkcí

 motivovaná manipulace s předměty, zkoumání jejich vlastností

 konkrétní operace s materiálem (třídění, přiřazování, uspořádání, odhad, porovnávání apod.)

 spontánní hra, volné hry a experimenty s materiálem a předměty

 smyslové hry, nejrůznější činnosti zaměřené na rozvoj a cvičení postřehu a vnímání, zrakové a sluchové paměti, koncentrace pozornosti apod.

 námětové hry a činnosti

 hry nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii (kognitivní, imaginativní, výtvarné, konstruktivní, hudební, taneční či dramatické aktivity)

 řešení myšlenkových i praktických problémů, hledání různých možností a variant

 hry a činnosti zaměřené ke cvičení různých forem paměti (mechanické a logické, obrazné a pojmové)

 činnosti zaměřené na vytváření (chápání) pojmů a osvojování poznatků (vysvětlování, objasňování, odpovědi na otázky, práce s knihou, s obrazovým materiálem, s médii apod.)

 činnosti zaměřené na poznávání jednoduchých obrazně znakových systémů (písmena, číslice, piktogramy, značky, symboly, obrazce)

 hry a praktické úkony procvičující orientaci v prostoru i v rovině

 činnosti zaměřené na seznamování se s elementárními číselnými a matematickými pojmy a jejich symbolikou (číselná řada, číslice, základní geometrické tvary, množství apod.) a jejich smysluplnou praktickou aplikaci

 činnosti zasvěcující dítě do časových pojmů a vztahů souvisejících s denním řádem, běžnými proměnami a vývojem a přibližující dítěti přirozené časové i logické posloupnosti dějů, příběhů, událostí apod.

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 vědomě využívat všechny smysly, záměrně pozorovat, postřehovat, všímat si (nového, změněného, chybějícího)

 záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost

 poznat a pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno

 přemýšlet, vést jednoduché úvahy a také vyjádřit to, o čem přemýšlí a uvažuje

 zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (odhalovat podstatné znaky, vlastnosti předmětů, nacházet společné znaky, podobu a rozdíl, charakteristické rysy předmětů či jevů a vzájemné souvislosti mezi nimi)

 vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušenosti k učení

 postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí

 chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívat (porovnávat, uspořádávat a třídit soubory předmětů podle určitého pravidla, orientovat se v elementárním počtu cca do šesti, chápat číselnou řadu v rozsahu první desítky, poznat více, stejně, méně, první, poslední apod.)

 chápat prostorové pojmy (vpravo, vlevo, dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad, u, vedle, mezi apod.), elementární časové pojmy (teď, dnes, včera, zítra, ráno, večer, jaro, léto, podzim, zima, rok), orientovat se v prostoru i v rovině, částečně se orientovat v čase

 učit se nazpaměť krátké texty, vědomě si je zapamatovat a vybavit

 řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“

 nalézat nová řešení nebo alternativní k běžným

 vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných, hudebních, pohybových či dramatických) i ve slovních výpovědích k nim

3.5.2.3. Sebepojetí, city, vůle

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti)

 získání relativní citové samostatnosti

 rozvoj schopnosti sebeovládání

 rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet, rozvíjet je a city plně prožívat

 rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit

 rozvoj a kultivace mravního i estetického vnímání, cítění a prožívání

 získání schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat vlastní situaci

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 spontánní hra

 činnosti zajišťující spokojenost a radost, činnosti vyvolávající veselí a pohodu

 činnosti přiměřené sílám a schopnostem dítěte a úkoly s viditelným cílem a výsledkem, v nichž může být dítě úspěšné

 činnosti nejrůznějšího zaměření vyžadující (umožňující) samostatné vystupování, vyjadřování, obhajování vlastních názorů, rozhodování a sebehodnocení

 příležitosti a hry pro rozvoj vůle, vytrvalosti a sebeovládání

 cvičení organizačních dovedností

 estetické a tvůrčí aktivity (slovesné, výtvarné, dramatické, literární, hudební, pohybové a další)

 sledování pohádek a příběhů obohacujících citový život dítěte

 cvičení v projevování citů (zvláště kladných), v sebekontrole a v sebeovládání (zvláště záporných emocí, např. hněvu, zlosti, úzkosti)

 hry na téma rodiny, přátelství apod.

 výlety do okolí (do přírody, návštěvy dětských kulturních akcí apod.)

 činnosti zaměřené k poznávání různých lidských vlastností; záměrné pozorování, čím se lidé mezi sebou liší (fyzické i psychické vlastnosti, dovednosti, schopnosti, city, vlastnosti dané pohlavními rozdíly, věkem, zeměpisným místem narození, jazykem) a v čem jsou si podobní

 dramatické činnosti (předvádění a napodobování různých typů chování člověka v různých situacích), mimické vyjadřování nálad (úsměv, pláč, hněv, zloba, údiv, vážnost apod.)

 činnosti vedoucí dítě k identifikaci sebe sama a k odlišení od ostatních

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 odloučit se na určitou dobu od rodičů a blízkých, být aktivní i bez jejich opory

 uvědomovat si svou samostatnost, zaujímat vlastní názory a postoje a vyjadřovat je

 rozhodovat o svých činnostech

 ve známých a opakujících se situacích a v situacích, kterým rozumí, ovládat svoje city a přizpůsobovat jim své chování

 vyjadřovat souhlas i nesouhlas, říci „ne“ v situacích, které to vyžadují (v ohrožujících, nebezpečných či neznámých situacích), odmítnout se podílet na nedovolených či zakázaných činnostech apod.

 uvědomovat si své možnosti i limity (své silné i slabé stránky)

 přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit svoje osobní pokroky

 prožívat radost ze zvládnutého a poznaného

 vyvíjet volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení

 respektovat předem vyjasněná a pochopená pravidla, přijímat vyjasněné a zdůvodněné povinnosti

 zorganizovat hru

 uvědomovat si příjemné a nepříjemné citové prožitky (lásku, soucítění, radost, spokojenost i strach, smutek, odmítání), rozlišovat citové projevy v důvěrném (rodinném) a cizím prostředí

 prožívat a dětským způsobem projevovat, co cítí (soucit, radost, náklonnost), snažit se ovládat své afektivní chování (odložit splnění svých osobních přání, zklidnit se, tlumit vztek, zlost, agresivitu apod.)

 být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i k věcem

 těšit se z hezkých a příjemných zážitků, z přírodních i kulturních krás i setkávání se s uměním

 zachycovat a vyjadřovat své prožitky (slovně, výtvarně, pomocí hudby, hudebně pohybovou či dramatickou improvizací apod.)

3.5.3. Dítě a ten druhý

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému

 osvojení si elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem

 posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole,)

 vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.)

 rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních

 rozvoj kooperativních dovedností

 ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi i dospělými

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 běžné verbální i neverbální komunikační aktivity dítěte s druhým dítětem i s dospělým

 sociální a interaktivní hry, hraní rolí, dramatické činnosti, hudební a hudebně pohybové hry, výtvarné hry a etudy

 společenské hry, společné aktivity nejrůznějšího zaměření

 kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách

 společná setkávání, povídání, sdílení a aktivní naslouchání druhému

 aktivity podporující sbližování dětí

 aktivity podporující uvědomování si vztahů mezi lidmi (kamarádství, přátelství, vztahy mezi oběma pohlavími, úcta ke stáří apod.)

 hry, přirozené i modelové situace, při nichž se dítě učí přijímat a respektovat druhého

 činnosti zaměřené na porozumění pravidlům vzájemného soužití a chování, spolupodílení se na jejich tvorbě

 hry a činnosti, které vedou děti k ohleduplnosti k druhému, k ochotě rozdělit se s ním, půjčit hračku, střídat se, pomoci mu, ke schopnosti vyřešit vzájemný spor apod.

 činnosti zaměřené na poznávání sociálního prostředí, v němž dítě žije – rodina (funkce rodiny, členové rodiny a vztahy mezi nimi, život v rodině, rodina ve světě zvířat), mateřská škola (prostředí, vztahy mezi dětmi i dospělými, kamarádi)

 hry a situace, kde se dítě učí chránit soukromí a bezpečí své i druhých

 četba, vyprávění a poslech pohádek a příběhů s etickým obsahem a poučením

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 navazovat kontakty s dospělým, kterému je svěřeno do péče, překonat stud, komunikovat s ním vhodným způsobem, respektovat ho

 porozumět běžným projevům vyjádření emocí a nálad

 přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem, navazovat a udržovat dětská přátelství

 odmítnout komunikaci, která je mu nepříjemná

 uvědomovat si svá práva ve vztahu k druhému, přiznávat stejná práva druhým a respektovat je

 chápat, že všichni lidé (děti) mají stejnou hodnotu, přestože je každý jiný (jinak vypadá, jinak se chová, něco jiného umí či neumí apod.), že osobní, resp. osobnostní odlišnosti jsou přirozené

 uplatňovat své individuální potřeby, přání a práva s ohledem na druhého (obhajovat svůj postoj nebo názor, respektovat jiný postoj či názor), přijímat a uzavírat kompromisy, řešit konflikt dohodou

 spolupracovat s ostatními

 dodržovat dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití a chování doma, v mateřské škole, na veřejnosti, dodržovat herní pravidla

 respektovat potřeby jiného dítěte, dělit se s ním o hračky, pomůcky, pamlsky, rozdělit si úkol s jiným dítětem apod.

 vnímat, co si druhý přeje či potřebuje, vycházet mu vstříc (chovat se citlivě a ohleduplně k slabšímu či postiženému dítěti, mít ohled na druhého a soucítit s ním, nabídnout mu pomoc apod.)

 bránit se projevům násilí jiného dítěte, ubližování, ponižování apod.

 chovat se obezřetně při setkání s neznámými dětmi, staršími i dospělými jedinci, v případě potřeby požádat druhého o pomoc (pro sebe i pro jiné dítě)

3.5.4. Dítě a společnost

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí, porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí

 rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství (ke třídě, k rodině, k ostatním dětem) a vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané

 rozvoj základních kulturně společenských postojů, návyků a dovedností dítěte, rozvoj schopnosti projevovat se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně a aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny

 vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách

 seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije

 vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností

 vytvoření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat

 rozvoj společenského i estetického vkusu

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování

 aktivity vhodné pro přirozenou adaptaci dítěte v prostředí mateřské školy

 spoluvytváření přiměřeného množství jasných a smysluplných pravidel soužití ve třídě

 různorodé společné hry a skupinové aktivity (námětové hry, dramatizace, konstruktivní a výtvarné projekty apod.) umožňující dětem spolupodílet se na jejich průběhu i výsledcích

 přípravy a realizace společných zábav a slavností (oslavy výročí, slavnosti v rámci zvyků a tradic, sportovní akce, kulturní programy apod.)

 tvůrčí činnosti slovesné, literární, dramatické, výtvarné, hudební, hudebně pohybové, dramatické apod. podněcující tvořivost a nápaditost dítěte, estetické vnímání i vyjadřování a tříbení vkusu

 receptivní slovesné, literární, výtvarné či dramatické činnosti (poslech pohádek, příběhů, veršů, hudebních skladeb a písní, sledování dramatizací, divadelních scének)

 setkávání se s literárním, dramatickým, výtvarným a hudebním uměním mimo mateřskou školu, návštěvy kulturních a uměleckých míst a akcí zajímavých pro předškolní dítě

 hry zaměřené k poznávání a rozlišování různých společenských rolí (dítě, dospělý, rodič, učitelka, žák, role dané pohlavím, profesní role, herní role) a osvojování si rolí, do nichž se dítě přirozeně dostává

 aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku (zdvořilost, ohleduplnost, tolerance, spolupráce) a mravní hodnoty (dobro, zlo, spravedlnost, pravda, upřímnost, otevřenost apod.) v jednání lidí

 hry a praktické činnosti uvádějící dítě do světa lidí, jejich občanského života a práce (využívání praktických ukázek z okolí dítěte, tematické hry seznamující dítě s různými druhy zaměstnání, řemesel a povolání, s různými pracovními činnostmi a pracovními předměty, praktická manipulace s některými pomůckami a nástroji, provádění jednoduchých pracovních úkonů a činností apod.)

 aktivity přibližující dítěti svět kultury a umění a umožňující mu poznat rozmanitost kultur (výtvarné, hudební a dramatické činnosti, sportovní aktivity, zábavy, účast dětí na kulturních akcích, návštěvy výstav, divadelních a filmových představení, využívání příležitostí seznamujících dítě přirozeným způsobem s různými tradicemi a zvyky běžnými v jeho kulturním prostředí apod.)

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými i s dětmi (zdravit známé děti i dospělé, rozloučit se, poprosit, poděkovat, vzít si slovo, až když druhý domluví, požádat o pomoc, vyslechnout sdělení, uposlechnout pokyn apod.)

 pochopit, že každý má ve společenství (v rodině, ve třídě, v herní skupině) svou roli, podle které je třeba se chovat

 chovat se a jednat na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé

 začlenit se do třídy a zařadit se mezi své vrstevníky, respektovat jejich rozdílné vlastnosti, schopnosti a dovednosti

 porozumět běžným neverbálním projevům citových prožitků a nálad druhých

 adaptovat se na život ve škole, aktivně zvládat požadavky plynoucí z prostředí školy i jeho běžných proměn (vnímat základní pravidla jednání ve skupině, podílet se na nich a řídit se jimi,

podřídit se rozhodnutí skupiny, přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat, přijímat autoritu) a spoluvytvářet v tomto společenství prostředí pohody

 vyjednávat s dětmi i dospělými ve svém okolí, domluvit se na společném řešení (v jednoduchých situacích samostatně, jinak s pomocí)

 utvořit si základní dětskou představu o pravidlech chování a společenských normách, co je v souladu s nimi a co proti nim a ve vývojově odpovídajících situacích se podle této představy chovat (doma, v mateřské škole i na veřejnosti)

 chovat se zdvořile, přistupovat k druhým lidem, k dospělým i k dětem, bez předsudků, s úctou k jejich osobě, vážit si jejich práce a úsilí

 dodržovat pravidla her a jiných činností, jednat spravedlivě, hrát férově

 uvědomovat si, že ne všichni lidé respektují pravidla chování, že se mohou chovat neočekávaně, proti pravidlům, a tím ohrožovat pohodu i bezpečí druhých; odmítat společensky nežádoucí chování (např. lež, nespravedlnost, ubližování, lhostejnost či agresivitu), chránit se před ním a v rámci svých možností se bránit jeho důsledkům (vyhýbat se komunikaci s lidmi, kteří se takto chovají)

 zacházet šetrně s vlastními i cizími pomůckami, hračkami, věcmi denní potřeby, s knížkami, apod.

 vnímat umělecké a kulturní podněty, pozorně poslouchat, sledovat se zájmem literární, dramatické či hudební představení a hodnotit svoje zážitky (říci, co bylo zajímavé, co je zaujalo)

 zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat, konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět z různých jiných materiálů, z přírodnin aj.)

 vyjadřovat se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností, zvládat základní hudební dovednosti vokální i instrumentální (zazpívat píseň, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji, sledovat a rozlišovat rytmus)

3.5.5. Dítě a svět

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu

 vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách

 pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit

 osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí a k ochraně dítěte před jeho nebezpečnými vlivy

 rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách

 rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám

 vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, se živou a neživou přírodou, lidmi,

společností, planetou Zemí

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 přirozené pozorování blízkého prostředí a života v něm, okolní přírody, kulturních i technických objektů, vycházky do okolí, výlety

 aktivity zaměřené k získávání praktické orientace v obci (vycházky do ulic, návštěvy obchodů, návštěvy důležitých institucí, budov a dalších pro dítě významných objektů)

 sledování událostí v obci a účast na akcích, které jsou pro dítě zajímavé

 poučení o možných nebezpečných situacích a dítěti dostupných způsobech, jak se chránit (dopravní situace, manipulace s některými předměty a přístroji, kontakt se zvířaty, léky, jedovaté rostliny, běžné chemické látky, technické přístroje, objekty a jevy, požár, povodeň a jiné nebezpečné situace a další nepříznivé přírodní a povětrnostní jevy), využívání praktických ukázek varujících dítě před nebezpečím

 hry a aktivity na téma dopravy, cvičení bezpečného chování v dopravních situacích, kterých se dítě běžně účastní, praktický nácvik bezpečného chování v některých dalších situacích, které mohou nastat

 praktické užívání technických přístrojů, hraček a dalších předmětů a pomůcek, se kterými se dítě běžně setkává

 přirozené i zprostředkované poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitostí a změn v přírodě (živá i neživá příroda, přírodní jevy a děje, rostliny, živočichové, krajina a její ráz, podnebí, počasí, ovzduší, roční období)

 práce s literárními texty, s obrazovým materiálem, využívání encyklopedií a dalších médií

 kognitivní činnosti (kladení otázek a hledání odpovědí, diskuse nad problémem, vyprávění, poslech, objevování)

 praktické činnosti, na jejichž základě se dítě seznamuje s různými přírodními i umělými látkami a materiály ve svém okolí a jejichž prostřednictvím získává zkušenosti s jejich vlastnostmi (praktické pokusy, zkoumání, manipulace s různými materiály a surovinami)

 využívání přirozených podnětů, situací a praktických ukázek v životě a okolí dítěte k seznamování dítěte s elementárními dítěti srozumitelnými reáliemi o naší republice

 pozorování životních podmínek a stavu životního prostředí, poznávání ekosystémů (les, louka, rybník apod.)

 ekologicky motivované herní aktivity (ekohry)

 smysluplné činnosti přispívající k péči o životní prostředí a okolní krajinu, pracovní činnosti, pěstitelské a chovatelské činnosti, činnosti zaměřené k péči o školní prostředí, školní zahradu a blízké okolí

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 orientovat se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí (doma, v budově

mateřské školy, v blízkém okolí)

 zvládat běžné činnosti a požadavky kladené na dítě i jednoduché praktické situace, které se doma a v mateřské škole opakují, chovat se přiměřeně a bezpečně doma i na veřejnosti (na ulici, na hřišti, v obchodě, u lékaře apod.)

 uvědomovat si nebezpečí, se kterým se může ve svém okolí setkat, a mít povědomí o tom, jak se prakticky chránit (vědět, jak se nebezpečí vyhnout, kam se v případě potřeby obrátit o pomoc)

 osvojovat si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi

 mít povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických ukázek v okolí dítěte

 vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý – jak svět přírody, tak i svět lidí (mít elementární povědomí o existenci různých národů a kultur, různých zemích, o planetě Zemi, vesmíru apod.)

 všímat si změn a dění v nejbližším okolí

 porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé (všechno kolem se mění, vyvíjí, pohybuje a proměňuje) a že s těmito změnami je třeba v životě počítat, přizpůsobovat se běžně proměnlivým okolnostem doma i v mateřské škole

 mít povědomí o významu životního prostředí (přírody i společnosti) pro člověka, uvědomovat si, že způsobem, jakým se dítě i ostatní v jeho okolí chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí

 rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat, všímat si nepořádků a škod, upozornit na ně

 pomáhat pečovat o okolní životní prostředí (dbát o pořádek a čistotu, nakládat vhodným způsobem s odpady, starat se o rostliny, spoluvytvářet pohodu prostředí, chránit přírodu v okolí, živé tvory apod.)

3.6. Bude léto, chystáme se na prázdniny

Svatojánská slavnost

3.6.1. Dítě a jeho tělo

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládání pohybového aparátu a tělesných funkcí

 rozvoj a užívání všech smyslů

 rozvoj fyzické i psychické zdatnosti

 osvojení si věku přiměřených praktických dovedností

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh, skoky a poskoky, lezení), nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla na místě) a jiné činnosti (základní gymnastika, turistika, sezonní činnosti, míčové hry apod.)

 manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty, pomůckami, nástroji, náčiním, materiálem; činnosti seznamující děti s věcmi, které je obklopují, a jejich praktickým používáním

 zdravotně zaměřené činnosti (vyrovnávací, protahovací, uvolňovací, dechová, relaxační cvičení)

 smyslové a psychomotorické hry

 konstruktivní a grafické činnosti

 hudební a hudebně pohybové hry a činnosti

 jednoduché pracovní a sebeobslužné činnosti v oblasti osobní hygieny, stolování, oblékání, úklidu, úpravy prostředí apod.

 činnosti relaxační a odpočinkové, zajišťující zdravou atmosféru a pohodu prostředí

 příležitosti a činnosti směřující k prevenci úrazů (hrozících při hrách, pohybových činnostech a dopravních situacích, při setkávání s cizími lidmi), k prevenci nemoci, nezdravých návyků a závislostí

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 zachovávat správné držení těla

 zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (zvládat překážky, házet a chytat míč, užívat různé náčiní, pohybovat se ve skupině dětí, pohybovat se na sněhu, ledu, ve vodě, v písku)

 koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla, sladit pohyb s rytmem a hudbou

 vědomě napodobovat jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu

 ovládat dechové svalstvo, sladit pohyb se zpěvem

 vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, chutě, vnímat hmatem apod.)

 ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s předměty denní potřeby, s drobnými pomůckami, s nástroji, náčiním a materiálem, zacházet s grafickým a výtvarným materiálem, např. s tužkami, barvami, nůžkami, papírem, modelovací hmotou, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji apod.)

 zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (postarat se o hračky, pomůcky, uklidit po sobě, udržovat pořádek, zvládat jednoduché úklidové práce, práce na zahradě apod.)

 mít povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc (kam se obrátit, koho přivolat, jakým způsobem apod.)

3.6.2. Dítě a jeho psychika

3.6.2.1. Jazyk a řeč

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování)

 rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu

 osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické)

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 artikulační, řečové, sluchové a rytmické hry, hry se slovy, slovní hádanky, vokální činnosti

 společné diskuse, rozhovory, individuální a skupinová konverzace (vyprávění zážitků, příběhů, vyprávění podle skutečnosti i podle obrazového materiálu, podle vlastní fantazie, sdělování slyšeného druhým apod.)

 komentování zážitků a aktivit, vyřizování vzkazů a zpráv

 samostatný slovní projev na určité téma

 poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů, sledování filmových a divadelních pohádek a příběhů

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 vědomě využívat všechny smysly, záměrně pozorovat, postřehovat, všímat si (nového, změněného, chybějícího)

 záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost

 poznat a pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno

 přemýšlet, vést jednoduché úvahy a také vyjádřit to, o čem přemýšlí a uvažuje

 zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (odhalovat podstatné znaky, vlastnosti předmětů, nacházet společné znaky, podobu a rozdíl, charakteristické rysy předmětů či jevů a vzájemné souvislosti mezi nimi)

 vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušenosti k učení

 postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí

 chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívat (porovnávat, uspořádávat a třídit soubory předmětů podle určitého pravidla, orientovat se v elementárním počtu cca do šesti, chápat číselnou řadu v rozsahu první desítky, poznat více, stejně, méně, první, poslední apod.)

 chápat prostorové pojmy (vpravo, vlevo, dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad, u, vedle, mezi apod.), elementární časové pojmy (teď, dnes, včera, zítra, ráno, večer, jaro, léto, podzim, zima, rok), orientovat se v prostoru i v rovině, částečně se orientovat v čase

 učit se nazpaměť krátké texty, vědomě si je zapamatovat a vybavit

 řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“

 nalézat nová řešení nebo alternativní k běžným

 vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných, hudebních, pohybových či dramatických) i ve slovních výpovědích k nim

 vyprávění toho, co dítě slyšelo nebo co zhlédlo

 přednes, recitace, dramatizace, zpěv

 grafické napodobování symbolů, tvarů, čísel, písmen

 prohlížení a „čtení“ knížek

 hry a činnosti zaměřené k poznávání a rozlišování zvuků, užívání gest

 činnosti a příležitosti seznamující děti s různými sdělovacími prostředky (noviny, časopisy, knihy, audiovizuální technika)

3.6.2.2. Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému (pojmovému), rozvoj paměti a pozornosti, přechod od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným, rozvoj a kultivace představivosti a fantazie

 rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)

 posilování přirozených poznávacích citů (zvídavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)

 vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem a k učení, podpora a rozvoj zájmu o

učení

 osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech a jejich funkci (abeceda, čísla)

 vytváření základů pro práci s informacemi

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 přímé pozorování přírodních, kulturních i technických objektů i jevů v okolí dítěte, rozhovor o výsledku pozorování

 záměrné pozorování běžných objektů a předmětů, určování a pojmenovávání jejich vlastností (velikost, barva, tvar, materiál, dotek, chuť, vůně, zvuky), jejich charakteristických znaků a funkcí

 motivovaná manipulace s předměty, zkoumání jejich vlastností

 konkrétní operace s materiálem (třídění, přiřazování, uspořádání, odhad, porovnávání apod.)

 spontánní hra, volné hry a experimenty s materiálem a předměty

 smyslové hry, nejrůznější činnosti zaměřené na rozvoj a cvičení postřehu a vnímání, zrakové a sluchové paměti, koncentrace pozornosti apod.

 námětové hry a činnosti

 hry nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii (kognitivní, imaginativní, výtvarné, konstruktivní, hudební, taneční či dramatické aktivity)

 řešení myšlenkových i praktických problémů, hledání různých možností a variant

 hry a činnosti zaměřené ke cvičení různých forem paměti (mechanické a logické, obrazné a pojmové)

 činnosti zaměřené na vytváření (chápání) pojmů a osvojování poznatků (vysvětlování, objasňování, odpovědi na otázky, práce s knihou, s obrazovým materiálem, s médii apod.)

 činnosti zaměřené na poznávání jednoduchých obrazně znakových systémů (písmena, číslice, piktogramy, značky, symboly, obrazce)

 hry a praktické úkony procvičující orientaci v prostoru i v rovině

 činnosti zaměřené na seznamování se s elementárními číselnými a matematickými pojmy a jejich symbolikou (číselná řada, číslice, základní geometrické tvary, množství apod.) a jejich smysluplnou praktickou aplikaci

 činnosti zasvěcující dítě do časových pojmů a vztahů souvisejících s denním řádem, běžnými proměnami a vývojem a přibližující dítěti přirozené časové i logické posloupnosti dějů, příběhů, událostí apod.

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 správně vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči

 pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno

 vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách

 vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se)

 domluvit se slovy i gesty, improvizovat

 porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj a zopakovat jej ve správných větách)

 formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat

 učit se nová slova a aktivně je používat (ptát se na slova, kterým nerozumí)

 učit se zpaměti krátké texty (reprodukovat říkanky, písničky, pohádky, zvládnout jednoduchou dramatickou úlohu apod.)

 sledovat a vyprávět příběh, pohádku

 popsat situaci (skutečnou, podle obrázku)

 chápat slovní vtip a humor

 sluchově rozlišovat začáteční a koncové slabiky a hlásky ve slovech

 utvořit jednoduchý rým

 poznat a vymyslet jednoduchá synonyma, homonyma a antonyma

 rozlišovat některé obrazné symboly (piktogramy, orientační a dopravní značky, označení nebezpečí apod.) a porozumět jejich významu i jejich komunikativní funkci

 sledovat očima zleva doprava

 poznat některá písmena a číslice, popř. slova

 poznat napsané své jméno

 projevovat zájem o knížky, soustředěně poslouchat

3.6.2.3. Sebepojetí, city, vůle

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti)

 získání relativní citové samostatnosti

 rozvoj schopnosti sebeovládání

 rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet, rozvíjet je a city plně prožívat

 rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit

 rozvoj a kultivace mravního i estetického vnímání, cítění a prožívání

 získání schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat vlastní situaci

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 spontánní hra

 činnosti zajišťující spokojenost a radost, činnosti vyvolávající veselí a pohodu

 činnosti přiměřené sílám a schopnostem dítěte a úkoly s viditelným cílem a výsledkem, v nichž může být dítě úspěšné

 činnosti nejrůznějšího zaměření vyžadující (umožňující) samostatné vystupování, vyjadřování, obhajování vlastních názorů, rozhodování a sebehodnocení

 příležitosti a hry pro rozvoj vůle, vytrvalosti a sebeovládání

 cvičení organizačních dovedností

 estetické a tvůrčí aktivity (slovesné, výtvarné, dramatické, literární, hudební, pohybové a další)

 sledování pohádek a příběhů obohacujících citový život dítěte

 cvičení v projevování citů (zvláště kladných), v sebekontrole a v sebeovládání (zvláště záporných emocí, např. hněvu, zlosti, úzkosti)

 hry na téma rodiny, přátelství apod.

 výlety do okolí (do přírody, návštěvy dětských kulturních akcí apod.)

 činnosti zaměřené k poznávání různých lidských vlastností; záměrné pozorování, čím se lidé mezi sebou liší (fyzické i psychické vlastnosti, dovednosti, schopnosti, city, vlastnosti dané pohlavními rozdíly, věkem, zeměpisným místem narození, jazykem) a v čem jsou si podobní

 dramatické činnosti (předvádění a napodobování různých typů chování člověka v různých situacích), mimické vyjadřování nálad (úsměv, pláč, hněv, zloba, údiv, vážnost apod.)

 činnosti vedoucí dítě k identifikaci sebe sama a k odlišení od ostatních

Očekávané výstupy (co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže)

 odloučit se na určitou dobu od rodičů a blízkých, být aktivní i bez jejich opory

 uvědomovat si svou samostatnost, zaujímat vlastní názory a postoje a vyjadřovat je

 rozhodovat o svých činnostech

 ve známých a opakujících se situacích a v situacích, kterým rozumí, ovládat svoje city a přizpůsobovat jim své chování

 vyjadřovat souhlas i nesouhlas, říci „ne“ v situacích, které to vyžadují (v ohrožujících, nebezpečných či neznámých situacích), odmítnout se podílet na nedovolených či zakázaných činnostech apod.

 uvědomovat si své možnosti i limity (své silné i slabé stránky)

 přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit svoje

osobní pokroky

 prožívat radost ze zvládnutého a poznaného

 vyvíjet volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení

 respektovat předem vyjasněná a pochopená pravidla, přijímat vyjasněné a zdůvodněné povinnosti

 zorganizovat hru

 uvědomovat si příjemné a nepříjemné citové prožitky (lásku, soucítění, radost, spokojenost i strach, smutek, odmítání), rozlišovat citové projevy v důvěrném (rodinném) a cizím prostředí

 prožívat a dětským způsobem projevovat, co cítí (soucit, radost, náklonnost), snažit se ovládat své afektivní chování (odložit splnění svých osobních přání, zklidnit se, tlumit vztek, zlost, agresivitu apod.)

 být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i k věcem

 těšit se z hezkých a příjemných zážitků, z přírodních i kulturních krás i setkávání se s uměním

 zachycovat a vyjadřovat své prožitky (slovně, výtvarně, pomocí hudby, hudebně pohybovou či dramatickou improvizací apod.)

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému

 osvojení si elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem

 posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, v dětské herní skupině apod.)

 vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.)

 rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních

 rozvoj kooperativních dovedností

 ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi i dospělými

3.6.3. Dítě a ten druhý

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 běžné verbální i neverbální komunikační aktivity dítěte s druhým dítětem i s dospělým

 sociální a interaktivní hry, hraní rolí, dramatické činnosti, hudební a hudebně pohybové hry, výtvarné hry a etudy

 společenské hry, společné aktivity nejrůznějšího zaměření

 kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách

 společná setkávání, povídání, sdílení a aktivní naslouchání druhému

 aktivity podporující sbližování dětí

 aktivity podporující uvědomování si vztahů mezi lidmi (kamarádství, přátelství, vztahy mezi oběma pohlavími, úcta ke stáří apod.)

 hry, přirozené i modelové situace, při nichž se dítě učí přijímat a respektovat druhého

 činnosti zaměřené na porozumění pravidlům vzájemného soužití a chování, spolupodílení se na jejich tvorbě

 hry a činnosti, které vedou děti k ohleduplnosti k druhému, k ochotě rozdělit se s ním, půjčit hračku, střídat se, pomoci mu, ke schopnosti vyřešit vzájemný spor apod.

 činnosti zaměřené na poznávání sociálního prostředí, v němž dítě žije – rodina (funkce rodiny, členové rodiny a vztahy mezi nimi, život v rodině, rodina ve světě zvířat), mateřská škola (prostředí, vztahy mezi dětmi i dospělými, kamarádi)

 hry a situace, kde se dítě učí chránit soukromí a bezpečí své i druhých

 četba, vyprávění a poslech pohádek a příběhů s etickým obsahem a poučením

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 navazovat kontakty s dospělým, kterému je svěřeno do péče, překonat stud, komunikovat s ním vhodným způsobem, respektovat ho

 porozumět běžným projevům vyjádření emocí a nálad

 přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem, navazovat a udržovat dětská přátelství

 odmítnout komunikaci, která je mu nepříjemná

 uvědomovat si svá práva ve vztahu k druhému, přiznávat stejná práva druhým a respektovat je

 chápat, že všichni lidé (děti) mají stejnou hodnotu, přestože je každý jiný (jinak vypadá, jinak se chová, něco jiného umí či neumí apod.), že osobní, resp. osobnostní odlišnosti jsou přirozené

 uplatňovat své individuální potřeby, přání a práva s ohledem na druhého (obhajovat svůj postoj nebo názor, respektovat jiný postoj či názor), přijímat a uzavírat kompromisy, řešit konflikt dohodou

 spolupracovat s ostatními

 dodržovat dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití a chování doma, v mateřské škole, na veřejnosti, dodržovat herní pravidla

 respektovat potřeby jiného dítěte, dělit se s ním o hračky, pomůcky, pamlsky, rozdělit si úkol s jiným dítětem apod.

 vnímat, co si druhý přeje či potřebuje, vycházet mu vstříc (chovat se citlivě a ohleduplně k slabšímu či postiženému dítěti, mít ohled na druhého a soucítit s ním, nabídnout mu pomoc apod.)

 bránit se projevům násilí jiného dítěte, ubližování, ponižování apod.

 chovat se obezřetně při setkání s neznámými dětmi, staršími i dospělými jedinci, v případě potřeby požádat druhého o pomoc (pro sebe i pro jiné dítě)

3.6.4. Dítě a společnost

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí, porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí

 rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství (ke třídě, k rodině, k ostatním dětem) a vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané

 rozvoj základních kulturně společenských postojů, návyků a dovedností dítěte, rozvoj schopnosti projevovat se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně a aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny

 vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách

 seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije

 vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností

 vytvoření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat

 rozvoj společenského i estetického vkusu

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování

 různorodé společné hry a skupinové aktivity (námětové hry, dramatizace, konstruktivní a výtvarné projekty apod.) umožňující dětem spolupodílet se na jejich průběhu i výsledcích

 přípravy a realizace společných zábav a slavností (oslavy výročí, slavnosti v rámci zvyků a tradic, sportovní akce, kulturní programy apod.)

 tvůrčí činnosti slovesné, literární, dramatické, výtvarné, hudební, hudebně pohybové, dramatické apod. podněcující tvořivost a nápaditost dítěte, estetické vnímání i vyjadřování a tříbení vkusu

 receptivní slovesné, literární, výtvarné či dramatické činnosti (poslech pohádek, příběhů, veršů, hudebních skladeb a písní, sledování dramatizací, divadelních scének)

 setkávání se s literárním, dramatickým, výtvarným a hudebním uměním mimo mateřskou školu, návštěvy kulturních a uměleckých míst a akcí zajímavých pro předškolní dítě

 hry zaměřené k poznávání a rozlišování různých společenských rolí (dítě, dospělý, rodič, učitelka, žák, role dané pohlavím, profesní role, herní role) a osvojování si rolí, do nichž se dítě přirozeně dostává

 aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku (zdvořilost, ohleduplnost, tolerance, spolupráce) a mravní hodnoty (dobro, zlo, spravedlnost, pravda, upřímnost, otevřenost apod.) v jednání lidí

 hry a praktické činnosti uvádějící dítě do světa lidí, jejich občanského života a práce (využívání praktických ukázek z okolí dítěte, tematické hry seznamující dítě s různými druhy zaměstnání, řemesel a povolání, s různými pracovními činnostmi a pracovními předměty, praktická manipulace s některými pomůckami a nástroji, provádění jednoduchých pracovních úkonů a činností apod.)

 aktivity přibližující dítěti svět kultury a umění a umožňující mu poznat rozmanitost kultur (výtvarné, hudební a dramatické činnosti, sportovní aktivity, zábavy, účast dětí na kulturních akcích, návštěvy výstav, divadelních a filmových představení, využívání příležitostí seznamujících dítě přirozeným způsobem s různými tradicemi a zvyky běžnými v jeho kulturním prostředí apod.)

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými i s dětmi (zdravit známé děti i dospělé, rozloučit se, poprosit, poděkovat, vzít si slovo, až když druhý domluví, požádat o pomoc, vyslechnout sdělení, uposlechnout pokyn apod.)

 pochopit, že každý má ve společenství (v rodině, ve třídě, v herní skupině) svou roli, podle které je třeba se chovat

 chovat se a jednat na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé

 začlenit se do třídy a zařadit se mezi své vrstevníky, respektovat jejich rozdílné vlastnosti, schopnosti a dovednosti

 porozumět běžným neverbálním projevům citových prožitků a nálad druhých

 adaptovat se na život ve škole, aktivně zvládat požadavky plynoucí z prostředí školy i jeho běžných proměn (vnímat základní pravidla jednání ve skupině, podílet se na nich a řídit se jimi, podřídit se rozhodnutí skupiny, přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat, přijímat autoritu) a spoluvytvářet v tomto společenství prostředí pohody

 vyjednávat s dětmi i dospělými ve svém okolí, domluvit se na společném řešení (v jednoduchých situacích samostatně, jinak s pomocí)

 utvořit si základní dětskou představu o pravidlech chování a společenských normách, co je v souladu s nimi a co proti nim a ve vývojově odpovídajících situacích se podle této představy chovat (doma, v mateřské škole i na veřejnosti)

 chovat se zdvořile, přistupovat k druhým lidem, k dospělým i k dětem, bez předsudků, s úctou k jejich osobě, vážit si jejich práce a úsilí

 dodržovat pravidla her a jiných činností, jednat spravedlivě, hrát férově

 uvědomovat si, že ne všichni lidé respektují pravidla chování, že se mohou chovat neočekávaně, proti pravidlům, a tím ohrožovat pohodu i bezpečí druhých; odmítat společensky nežádoucí chování (např. lež, nespravedlnost, ubližování, lhostejnost či agresivitu), chránit se před ním a v rámci svých možností se bránit jeho důsledkům (vyhýbat se komunikaci s lidmi, kteří se takto chovají)

 zacházet šetrně s vlastními i cizími pomůckami, hračkami, věcmi denní potřeby, s knížkami, s penězi apod.

 vnímat umělecké a kulturní podněty, pozorně poslouchat, sledovat se zájmem literární, dramatické či hudební představení a hodnotit svoje zážitky (říci, co bylo zajímavé, co je zaujalo)

 zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat, konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět z různých jiných materiálů, z přírodnin aj.)

 vyjadřovat se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností, zvládat základní hudební dovednosti vokální i instrumentální (zazpívat píseň, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji, sledovat a rozlišovat rytmus)

3.6.5. Dítě a svět

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

 vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách

 poznávání jiných kultur

 pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit

 rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám

 vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, se živou a neživou přírodou, lidmi, společností, planetou Zemí

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

 přirozené pozorování blízkého prostředí a života v něm, okolní přírody, kulturních i technických objektů, vycházky do okolí, výlety

 aktivity zaměřené k získávání praktické orientace v obci (vycházky do ulic, návštěvy obchodů, návštěvy důležitých institucí, budov a dalších pro dítě významných objektů)

 poučení o možných nebezpečných situacích a dítěti dostupných způsobech, jak se chránit (dopravní situace, manipulace s některými předměty a přístroji, kontakt se zvířaty, léky, jedovaté rostliny, běžné chemické látky, technické přístroje, objekty a jevy, požár, povodeň a jiné nebezpečné situace a další nepříznivé přírodní a povětrnostní jevy), využívání praktických ukázek varujících dítě před nebezpečím

 hry a aktivity na téma dopravy, cvičení bezpečného chování v dopravních situacích, kterých se dítě běžně účastní, praktický nácvik bezpečného chování v některých dalších situacích, které mohou nastat

 přirozené i zprostředkované poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitostí a změn v přírodě (živá i neživá příroda, přírodní jevy a děje, rostliny, živočichové, krajina a její ráz, podnebí, počasí, ovzduší, roční období)

 kognitivní činnosti (kladení otázek a hledání odpovědí, diskuse nad problémem, vyprávění, poslech, objevování)

 využívání přirozených podnětů, situací a praktických ukázek v životě a okolí dítěte k seznamování dítěte s elementárními dítěti srozumitelnými reáliemi o naší republice

 pozorování životních podmínek a stavu životního prostředí, poznávání ekosystémů (les, louka, rybník apod.)

 ekologicky motivované herní aktivity (ekohry)

 smysluplné činnosti přispívající k péči o životní prostředí a okolní krajinu, pracovní činnosti, pěstitelské a chovatelské činnosti, činnosti zaměřené k péči o školní prostředí, školní zahradu a blízké okolí

Očekávané výstupy (co dítě na konci období zpravidla dokáže)

 zvládat běžné činnosti a požadavky kladené na dítě i jednoduché praktické situace, které se doma a v mateřské škole opakují, chovat se přiměřeně a bezpečně doma i na veřejnosti (na ulici, na hřišti, v obchodě, u lékaře apod.)

 uvědomovat si nebezpečí, se kterým se může ve svém okolí setkat, a mít povědomí o tom, jak se prakticky chránit (vědět, jak se nebezpečí vyhnout, kam se v případě potřeby obrátit o pomoc)

 osvojovat si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi

 mít povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických ukázek v okolí dítěte

 vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý – jak svět přírody, tak i svět lidí (mít elementární povědomí o existenci různých národů a kultur, různých zemích, o planetě Zemi, vesmíru apod.)

 všímat si změn a dění v nejbližším okolí

 porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé (všechno kolem se mění, vyvíjí, pohybuje a proměňuje) a že s těmito změnami je třeba v životě počítat, přizpůsobovat se běžně proměnlivým okolnostem doma i v mateřské škole

 mít povědomí o významu životního prostředí (přírody i společnosti) pro člověka, uvědomovat si, že způsobem, jakým se dítě i ostatní v jeho okolí chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí

 rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat, všímat si nepořádků a škod, upozornit na ně

 pomáhat pečovat o okolní životní prostředí (dbát o pořádek a čistotu, nakládat vhodným způsobem s odpady, starat se o rostliny, spoluvytvářet pohodu prostředí, chránit přírodu v okolí, živé tvory apod.)

4. Evaluace

Vytváření bezpečného a láskyplného prostoru plného podnětů pro rozvoj tvořivosti dětí a jejich trvalé radosti ze života, poskytování vhodných vzorů k napodobování, umožnění rozvoje tvůrčí fantazie prostřednictvím volné hry, rozvíjení schopnosti soucitu, spolupráce, sdílení a sociální sounáležitosti a rozvíjení sebevědomí, sebedůvěry, sebeúcty a kladného sebehodnocení dětí jsou cíle naší mateřské školy.

Provádění pravidelných evaluačních procesů nám přináší zpětnou vazbu o naplňování těchto cílů, poskytuje přehled o prováděné pedagogické práci, upozorňuje na nedostatky v rámci výchovně vzdělávacího procesu. Realizace systematické evaluace pomáhá k nalezení příčin těchto nedostatků a přispívá ke zvolení nových, vhodnějších metod a postupů.

Evaluace v naší mateřské škole probíhá na dvou úrovních: vnitřní hodnocení (kolegium učitelů MŠ, zástupkyně ředitele pro MŠ) a vnější hodnocení (vedení školy, rodiče, další pedagogičtí pracovníci). Hodnocení probíhá převážně na pravidelných měsíčních pedagogických poradách. Z každé porady se pořizuje písemný zápis. Dvakrát do roka probíhá pedagogická rada, kde se hodnotí naplnění ŠVP a zhodnocuje naplnění IVP u dětí s přiznanými podpůrnými opatřeními.

V průběhu školního roku pedagogové u jednotlivých dětí vytváří pedagogickou diagnostiku, kde sledují a zaznamenávají jejich individuální rozvoj. Pedagogická diagnostika je vodítkem pro volbu činností, kterými učitel u dítěte podporuje jeho potřeby a podkladem pro individuální pohovory s rodiči.

Pedagogové provádějí pravidelnou evaluaci dílčích témat.

Podmínky vzdělávání v mateřské škole

Věcné podmínky MŠ

Kvantita výtvarného a spotřebního materiálu

Kvalita vybavení vnitřních a venkovních prostor MŠ (třídy, šatny, přírodní zahrada, lesní třída)

Metoda: vizuální kontrola, rozhovor

Zhodnocení: porada

Časový horizont: začátek školního roku, průběžně po celý rok

Garant: kolegium učitelů MŠ, vedení školy

Psychosociální podmínky

Heterogenní třída

Respektování sourozeneckých dvojic

Adaptace, přítomnost rodičů ve škole

Metoda: analýza dokumentů dětí, rozhovor

Zhodnocení: porada učitelů

Časový horizont: začátek školního roku, případně dle potřeby

Garant: kolegium učitelů MŠ

Řízení MŠ

Spolupráce vedení školy a MŠ

Třídní schůzky v rámci slavností otevřených i rodičům, minimálně 2x ročně

Přenos informací

Metoda: rozhovor vedení školy s pracovníky MŠ

Zhodnocení: porada

Časový horizont: průběžně po celý školní rok

Garant: vedení MŠ

Personální zabezpečení MŠ

Odborná kvalifikace

DVPP

Metoda: analýza dokumentů, rozhovor

Zhodnocení: porada

Časový horizont: 1x ročně

Garant: vedení MŠ

Spoluúčast rodičů

Spolupráce rodičů na chodu MŠ (brigády, organizace slavností)

Informovanost rodičů o plánu akcí na daný měsíc

Spokojenost rodičů

Metoda: pozorování, rozhovor, debata na třídních nebo celoškolních schůzkách, individuální setkávání s rodiči

Zhodnocení: porada

Časový horizont: průběžně po celý školní rok

Garant: vedení MŠ

Organizace vzdělávání

Denní režim

Pravidelné střídání volné hry a řízené činnosti

Práce s předškoláky

Metoda: pozorování, hospitace, rozhovor

Zhodnocení: porada, zápis z hospitace, individuálně

Časový horizont: průběžně po celý školní rok

Garant: kolegium učitelů MŠ

Průběh vzdělávání

Evaluace pedagogické práce

Dokumentace dětí (aktuálnost, kompletnost)

Pedagogická diagnostika dětí

Portfolio dětí

Spolupráce s rodiči

Formy a metody práce

Příprava na výchovně-vzdělávací proces

Projevy chování dětí

Přístup k dětem

Metoda: pozorování, rozhovor, hospitace, zpětná vazba pedagogů i rodičů, vedení záznamů

Zhodnocení: porada, evaluace jednotlivých vzdělávacích období v TVP

Časový horizont: průběžně po celý školní rok

Garant: kolegium učitelů MŠ, vedení

Autoevaluace pedagogů

Spokojenost se svou prací v MŠ

Vyrovnanost pedagogů

Spolupráce s rodiči

Navázání kontaktu s dětmi

Vnímání klimatu ve škole

DVPP

Metoda: rozhovor, sebepozorování

Zhodnocení: rozhovor s vedením školy, pedagogická rada, konference učitelů

Časový horizont: 1x ročně

Garant: kolegium učitelů MŠ, vedení

Výsledky vzdělávání

Individuální rozvoj dítěte

Potřeby dítěte

Pedagogická diagnostika dětí

Školní zralost

Vztah k učitelům i celému kolegiu učitelů

Metoda: pozorování, rozhovor, konzultace učitelů, diagnostický arch

Zhodnocení: osobní složka, pedagogická rada

Časový horizont: minimálně 2x ročně

Garant: kolegium učitelů MŠ

Evaluace ŠVP

Soulad ŠVP a RVP PV

Metoda: analýza ŠVP MŠ a RVP PV, rozhovor

Zhodnocení: konference učitelů MŠ, pedagogická rada

Časový horizont: 1x ročně

Garant: kolegium učitelů MŠ

Naplnění ŠVP

Metoda: rozhovor, zhodnocení TVP

Zhodnocení: pedagogická rada